

Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené
návštěvníky ve Znojmě a okolí

Vysoká škola
polytechnická
Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Iva Macáková
Studijní program:	Ekonomika a management
Obor:	Cestovní ruch
Název práce:	Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky ve Znojmě a okolí
Cíl práce:	Analyzovat a zhodnotit potenciál pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob ve Znojmě a okolí

Ing. Ivica Linderová, PhD.
vedoucí bakalářské práce

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra cestovního ruchu

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím využitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **souhlasím** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení, apod.).

Jsem si vědoma toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výtěžku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne

.....

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce, Ing. Ivici Linderové, PhD., za pomoc při zpracování této práce, připomínky a cenné rady.

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra cestovního ruchu

**Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně
postižené návštěvníky ve Znojmě a okolí**

Bakalářská práce

Autor: Iva Macáková

Vedoucí práce: Ing. Ivica Linderová, PhD.

Jihlava 2016

Abstrakt

MACÁKOVÁ, Iva: Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky ve Znojmě a okolí. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická v Jihlavě. Katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce: Ing. Ivica Linderová, PhD. Stupeň odborné kvalifikace: bakalář. Jihlava 2016. 73 stran.

Cílem bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit potenciál Znojma a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob. Bakalářská práce vymezuje sociální cestovní ruch, druhy postižení, legislativní úpravu vztahující se k cestování osob se zdravotním postižením. Ve své praktické části se zabývá hodnocením potenciálu cestovního ruchu ve Znojmě a okolí s ohledem na zdravotně postižené návštěvníky. Analyzuje připravenost poskytovatelů služeb na tuto cílovou skupinu, přičemž posuzuje přístupnosti ubytovacích a stravovacích kapacit, a také přístupnost volnočasových aktivit, včetně možnosti návštěvy kulturně-historických památek a využívání sportovních zařízení.

Klíčová slova

Bezbariérovost. Osoba se zdravotním postižením. Potenciál cestovního ruchu. Sociální cestovní ruch.

Abstract

MACÁKOVÁ, Iva: Evaluation of tourism potential for visitors with disabilities in Znojmo. Bachelor thesis. College of Polytechnics Jihlava. Department of tourism. Thesis supervisor: Ing. Ivica Linderová, PhD. Grade of qualification: bachelor. Jihlava 2016. 73 pages.

The aim of the thesis is to analyze and to evaluate the tourism potential for disabled visitors in Znojmo. The bachelor thesis defines social tourism, kinds of disability, legal standards connected with tourism for disabled people. The practical part deals with evaluation of a tourism potential for disabled visitors in Znojmo. It analyse readiness of service providers on this target group. In focuses on an accessibility of accommodation and catering facilities, accessibility of leisure activities including historical monuments and sports facilities.

Key words

Accessibility. Disabled person. Tourism potential. Social tourism.

Předmluva

Bakalářská práce se zabývá hodnocením potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky ve Znojmě a okolí, tedy zkoumáním všech předpokladů (realizačních, lokalizačních a selektivních) cestovního ruchu.

Hlavním tématem práce je sociální cestovní ruch, zaměřený na osoby zdravotně postižené, které nemají vždy stejné podmínky jako ostatní návštěvníci a mají speciální požadavky na ubytovací a stravovací zařízení, ale i na památky a zařízení pro volný čas.

Téma jsem si vybrala, protože mi přišlo zajímavé a hlavně přínosné pro zdravotně postižené osoby, které se stávají významným segmentem trhu cestovního ruchu. Na toto téma bylo zpracováno několik prací, ovšem vždy na jinou oblast. Jedná se postupný průzkum celé České republiky.

Pro zpracování práce budeme používat sekundární výzkum. Tedy komunikaci s jednotlivými objekty cestovního ruchu a jejich následné zhodnocení pro využití osobami se zdravotním postižením. Zaobíráme se zde historií sociálního cestovního ruchu, jednotlivými druhy postižení a potřebami zdravotně postižených osob a v praktické části zkoumáme oblast Znojma a okolí v souvislosti s připraveností na příjezd osob se zdravotním postižením.

Výsledky práce by se daly využít jako možný zdroj informací pro informační centra, která by mohla osobám se zdravotním postižením poskytovat jasné informace o možnosti ubytování, stravování a trávení volného času v dané oblasti.

Nakonec bych chtěla poděkovat panu Ryšavému, z penzionu Relax na Vranově, za informace o možnostech trávení volného času a zajímavých tipů pro turisty. Dále pracovníkům znojemského informačního centra, které mi též byly nápomocny ohledně informací týkajících se Znojma a okolí.

Obsah

Seznam tabulek	12
Úvod	13
1 Rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	14
1.1 Cestovní ruch osob se zdravotním postižením	15
1.1.1 Znaky a charakteristiky cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	16
1.1.2 Vývoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením v Evropě a v České republice	17
1.1.3 Zdravotně postižení návštěvníci v cestovním ruchu	20
1.1.4 Organizace a programy podpory cestování zdravotně postižených osob..	25
1.2 Potenciál cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	27
1.2.1 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu osob se zdravotním postižením...	28
1.2.2 Přínosy podpory cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	31
1.2.3 Legislativní úprava vztahující se k cestovnímu ruchu zdravotně postižených osob v Evropě a ve světě.....	32
2 Analýza potenciálu Znojma a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob.....	37
2.1 Cíl a metodika zkoumání.....	37
2.2 Lokalizační předpoklady rozvoje cestovního ruchu zdravotně postižených osob	40
2.2.1 Přírodní atraktivity	40
2.2.2 Kulturně-historické atraktivity.....	43
2.2.3 Kulturně-společenská zařízení.....	46
2.3 Realizační předpoklady	48
2.3.1 Ubytovací zařízení	48
2.3.2 Pohostinská zařízení.....	52
2.3.3 Sportovně rekreační zařízení	53

2.3.4	Doprava	54
2.3.5	Cestovní kanceláře	55
2.4	Selektivní předpoklady	55
2.5	Zhodnocení potenciálu Znojma a okolí pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	57
Závěr.....		61
Seznam použitých zdrojů.....		63
Seznam příloh		69
Přílohy		70

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Počet osob se zdravotním postižením v rámci Evropské Unie	19
Tabulka 2 - Počet osob se zdravotním postižením v ČR dle pohlaví a věku k roku 2013	20
Tabulka 3 - Počet osob se zdravotním postižením dle druhu postižení a pohlaví k roku 2013 (existovala možnost více odpovědí)	20
Tabulka 4 - Mentální postižení	22
Tabulka 5 - Tělesné postižení	22
Tabulka 6 – Posouzení výsledků audiometrie podle ztráty v decibelech pro vzdušené vedení v oblasti řečových frekvencí.....	23
Tabulka 7 - Kategorie zrakového postižení	24
Tabulka 8 - Požadavky osob se zdravotním postižením na stavby	35
Tabulka 9 - Počet parkovacích míst u objektů s vlastním parkovištěm	36
Tabulka 10 - Stupnice hodnocení potenciálu cestovního ruchu zdravotně postižených osob	38
Tabulka 11 - Hodnotící kritéria na úrovni vybrané oblasti.....	38
Tabulka 12 - Stezky národního parku Podyjí	41
Tabulka 13 - Stezky společnosti Znovín Znojmo, a.s. - pro začátečníky.....	42
Tabulka 14- Stezky společnosti Znovín Znojmo, a.s. - pro pokročilé	43
Tabulka 15 - Bezbariérové světské památky	44
Tabulka 16 - Církevní bezbariérové památky - přehled.....	45
Tabulka 17 - Kulturně-společenská zařízení	47
Tabulka 18 - Ubytovací zařízení	49
Tabulka 19 - Pohostinská zařízení	52
Tabulka 20 - Webové portály pro zdravotně postižené osoby.....	57
Tabulka 21- Hodnocení potenciálu cestovního ruchu zdravotně postižených osob	58

Úvod

Cestovní ruch je dynamicky se rozvíjející oblast národního hospodářství. To si uvědomují i jednotlivé státy a snaží se tak zpřístupnit ho co nejvyššímu počtu lidí. Nese s sebou různé výhody, jako např. pracovní místa, zlepšení infrastruktury v destinaci cestovního ruchu, zlepšení kvality života místních obyvatel, překlenování sezónnosti, podporu domácího cestovního ruchu apod.

Sociální cestovní ruch vznikl ve 20. stol. Dříve se cestovního ruchu mohla účastnit pouze vyšší třída společnosti. Zakládaly se proto různé organizace, které se snažili zpřístupnit cestovní ruch i ostatním zájemcům.

Do sociálního cestovního ruchu řadíme mládež, rodiny s dětmi, rodiny s nízkými příjmy, seniory a osoby se zdravotním postižením.

V bakalářské práci se zabýváme hodnocením potenciálu cestovního ruchu osob se zdravotním postižením ve Znojmě a okolí. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části se zabýváme historickým vývojem sociálního cestovního ruchu, jednotlivými typy postižení, organizacemi a programy, které podporují cestování zdravotně postižených osob, dále předpoklady rozvoje a přínosy cestovního ruchu osob se zdravotním postižením pro destinaci. Také je zmiňujeme příslušnou legislativu platnou v rámci Evropské unie i České republiky.

V praktické části hodnotíme připravenost bývalého okresu Znojmo na příjezd zdravotně postižených osob. Uvádíme přírodní atraktivitu, kulturně historické památky, kulturně-společenská zařízení, která jsou vhodná pro zdravotně postižené osoby. Zaobíráme se i bezbariérovými ubytovacími, pohostinskými, sportovně-rekreačními zařízeními, bezbariérovou dopravou a cestovními kancelářemi s nabídkou produktů pro osoby s tělesným, zrakovým či sluchovým postižením. Zmiňujeme také webové portály využitelné osobami se zdravotním postižením.

1 Rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Na světě je asi 1 miliarda lidí, kteří již mají nějakou zkušenost se zdravotním postižením. Jelikož se zdravotně postižené osoby často potýkají s problémy a různými překážkami v oblasti služeb, stala se dostupnost důležitým tématem v odvětví cestovního ruchu. To je hlavní důvod, proč by měly organizace cestovního ruchu poskytovat jasné informace a snažit se přizpůsobit služby pro tuto cílovou skupinu. Mezinárodní organizace cestovního ruchu (International Social Tourism Organization – ISTO) je přesvědčena, že lidé se zdravotním postižením si zaslouží dovolenou přizpůsobenou jejich potřebám. To dělá vhodný vývoj a zavedení přístupnosti nevyhnutelným. [1]

Cestovní ruch zdravotně postižených osob můžeme definovat jako jednu z forem sociálního cestovního ruchu. Do sociálního cestovního ruchu se řadí cestování seniorů, zdravotně postižených osob, mládeže a rodin s nízkými příjmy. Evropská Unie označuje sociální cestovní ruch jako *„cestovní ruch pro všechny“*. Cestovní ruch pro zdravotně postižené se ale také nazývá jako *„bezbariérový cestovní ruch pro všechny“*. (Linderová, 2013, s. 117-118)

„V souladu s etickým kodexem UNWTO a OSN má každý člověk právo na odpočinek a cestování.“ Pokud se hovoří o sociálním cestovním ruchu, hovoří se především o určitých specifických skupinách, kam se řadí děti a mládež z rodin s nízkými příjmy, mladé rodiny s nízkými příjmy, senioři, mentálně a fyzicky postižené osoby a další. (Ulrych, 2008, In Oriška, 2010, s. 340)

První definice pro sociální cestovní ruch se zaměřovaly na osoby s nízkým příjmem. Hunziker v jedné ze svých prvních prací, týkající se tohoto tématu, definoval sociální cestovní ruch jako: *„vztahy a jevy v oblasti cestovního ruchu, vyplývající z účasti na cestování ekonomicky slabších či jinak znevýhodněných skupin ve společnosti“*. (Hunziker, 1951, s. 1) Evropský hospodářský a sociální výbor (2006, s. 68) zase definuje sociální cestovní ruch jako právo každého *na odpočinek na denní, týdenní či roční bázi, a má právo na volný čas, který mu umožní rozvíjet každý aspekt jeho osobnosti a sociální integraci. Je jasné, že každý má právo vykonávat to k osobnímu rozvoji. Právo na cestovní ruch je konkrétním vyjádřením tohoto obecného práva*

a sociální cestovní ruch je podpořen přáním zajistit, že bude všeobecně přístupný v praxi. “ (McCabe, Minnaert, Diekmann, 2012, s. 23)

Zelenka a Pásková (2012, s. 532) uvádí, že „*Sociální cestovní ruch je typologizovaný podle způsobu hrazení nákladů, tzn., že část nákladů nebo celé náklady pro sociálně znevýhodněné osoby (tělesné nebo duševní postižení, vysoký věk nebo nízké příjmy) hradí instituce, zaměstnavatel, stát apod.*“

1.1 Cestovní ruch osob se zdravotním postižením

Orientace na sociální cestovní ruch zvyšuje dostupnost destinace a tím může být ve výhodě oproti konkurenci. Tím, že destinace bude schopná přijímat osoby se zdravotním postižením, zvýší se počet návštěvníků a může dojít i ke zmírnění sezónních výkyvů. Lepší dostupnost služeb cestovního ruchu také zvyšuje jejich kvalitu, zážitek návštěvníků a to vede i ke zkvalitnění života místních. Dle OSN žije na světě asi 650 miliónů lidí se zdravotním postižením. Spolu se svými rodinami (cca 2 miliardy lidí) jsou přímo ovlivněni zdravotním postižením. Mnoho lidí tedy potřebuje bezbariérový přístup, ať už v souvislosti s fyzickou kondicí (např. vozičkáři, zrakově a sluchově postižení, alergici) či jiného důvodu. Kupříkladu starší nebo méně pohybliví lidé nebo rodiče s kočárky potřebují bezbariérový přístup. V případě, že jim není umožněn, omezuje to jejich možnost cestovat. Avšak pro tyto lidi je cestování výzva. Ale hledání informací o dostupných službách, rezervacích pokojů se speciálním vybavením je však obtížné, nákladné a časově velmi náročné. [2]

Pod pojmem „cestovní ruch pro všechny“ se často rozumí různá pojetí. Někdy, zejména v kontextu sociální politiky, se zdůrazňuje zpřístupnění dovolené nižším příjmovým skupinám, občas, že je důležité vzít v úvahu potřeby zdravotně postižených turistů. Aby nedošlo k nedorozumění, je vhodnější mluvit o bezbariérovém nebo přístupném cestovním ruchu pokud se jedná o osoby se zdravotním postižením. Jednotný pojem poté zní „přístupný cestovní ruch pro všechny“. [3]

Dlouhodobým cílem přístupného cestovního ruchu pro všechny je vytvoření prostředí, na kterém se všichni turisté, bez ohledu na jejich individuální potřeby (věk, velikost, (ne)postižení mohou aktivně podílet. [3]

Definice cestovního ruchu pro všechny, přijatá Severskou radou, zastává tento přístup: „Všichni, bez ohledu na to, zda mají nějaké postižení, by měli být schopni cestovat do země, v rámci země a na jakékoliv místo, atrakci nebo událost, kterou by chtěli navštívit.“ [3]

K nejvýraznějším bariérám cestování zdravotně postižených osob patří bariéry architektonické. Jejich eliminace je častokrát finančně náročná. Jedná se např. o zdvižné plošiny v hromadných dopravních prostředcích, bezbariérový přístup do ubytovacích a stravovacích zařízení (může být zajištěn asistenty nebo psy), speciálně upravená sociální zařízení, zvonky a svítící telefony pro osoby se sluchovým postižením nebo ovládání výtahu speciálně upravené pro osoby se zdravotním postižením. V současnosti fungují různé nadace nebo velké cestovní kanceláře, které akce pro tyto lidi organizují či dotují. [4]

Cestovní ruch osob se zdravotním postižením můžeme též označit jako „bezbariérový cestovní ruch pro všechny“. Můžeme ho definovat jako souhrn vztahů a jevů, související s uspokojováním potřeb při cestování a pobytu mimo místo trvalého bydliště ve volném čase. Zdravotně postižené osoby mají tytéž potřeby jako ostatní návštěvníci. Je zapotřebí dbát jejich zvýšených nároků na bezbariérovost ubytovacích a stravovacích zařízení a bezbariérově řešené dopravní prostředky. (Linderová, 2012, s. 25)

1.1.1 Znaky a charakteristiky cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Lidé se zdravotním postižením vedou k cestování stejné motivy jako osoby bez postižení, tedy poznávání, odpočinek, vzdělání, kontakt s lidmi, neobyčejné zážitky, změna prostředí. Tito lidé však mají speciální požadavky v souvislosti se službami nebo prostředím. Proto jsou někdy označováni jako „*zákazníci se specifickými potřebami*“ [5]

Osoby se zdravotním postižením mají stejné motivy, preference a zájmy jako ostatní návštěvníci cestovního ruchu. Mají však vyšší nároky, co se týče architektonického řešení ubytovacích a pohostinských zařízení, ale i dopravních prostředků a pozemních komunikací, které by pro ně měly být upraveny bezbariérově. Ke speciálním požadavkům, které jsou pro osoby se zdravotním postižením stěžejní, můžeme zařadit

bezbariérový vstup do objektů a jejich částí (rampy, vstup přímo z komunikace pro chodce, posuvné dveře, označení schodů a výtah); bezbariérové pokoje a vstup do obytných částí ubytovacích zařízení, možnost manipulace s vozíkem apod.; bezbariérové sociální zařízení ve všech objektech cestovního ruchu; parkoviště s adekvátním počtem parkovacích míst pro osoby zdravotně postižené; přístup personálu v zařízeních cestovního ruchu ke zdravotně postiženým osobám v souladu se standardy poskytování služeb v daném zařízení. (Linderová, 2012, s. 25)

Osoby se zdravotním postižením však často čelí nevhodnému vybavení, předsudkům, špatné informovanosti a někdy i vyšším cenám v souvislosti s potřebou větší péče. [6]

Zdravotně postižení návštěvníci jezdí převážně na pobyty kratší, tedy na prodloužené víkendy trvající 3 – 4 dny, anebo 7 – denní pobyty. Nejčastějším motivem, pro lidé se zdravotním postižením cestují, je odpočinek nebo návštěva rodiny či přátel. V průběhu pobytu dávají přednost autobusovým fakultativním výletům, náboženským poutím, cykloturistice, trekingu nebo plachtění. Zda se budou účastnit nějakých sportovních aktivit, záleží na tom, jaký typ a stupeň postižení mají. (Linderová 2012, s. 26)

K nejčastějším formám cestovního ruchu, které využívají zdravotně postižení, řadíme poznávací cesty, okružní plavby lodí, rekreační pobyty v přímořských oblastech, zdravotní a lázeňský cestovní ruch, kulturní cestovní ruch, náboženský (návštěvy poutních míst) a nákupní cestovní ruch (do okolních zemí). Většinou cestují s přáteli, rodinou či sociálními pracovníky. [7]

Osoby se zdravotním postižením mají stejná práva na služby a příležitosti cestovního ruchu, tedy nezávisle cestovat, mít přístupné prostory, vyškolený personál, spolehlivé informace včetně marketingu. Poptávka po přístupném cestovním ruchu pro všechny roste. Neměla by být vnímána jako povinnost, nýbrž jako příležitost. V případě, že odvětví cestovního ruchu chce udržovat a rozvíjet kvalitu, udržitelnost a konkurenceschopnost, musí podporovat a rozvíjet cestovní ruch přístupný pro všechny. [8]

1.1.2 Vývoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením v Evropě a v České republice

Jelikož se cestovního ruchu mohla dříve účastnit pouze elitní společnost, neboť pracující neměli právo na dovolenou, cestování většiny lidí tak bylo omezené. Až v roce

1936 se Mezinárodní organizace práce (ILO- International Labour Organizations) dohodla na placené dovolené (Úmluva č. 52). Podstata úmluvy byla uvedena ve Všeobecné deklaraci lidských práv, z roku 1948, kde je uvedeno, že „každý má právo na odpočinek a volný čas, zejména také na rozumné vymezení pracovních hodin a na pravidelnou placenou dovolenou". [9]

Počátky sociálního cestovního ruchu byly na konci 19. stol., tedy v době, kdy vznikaly průmyslové společnosti. Rychlá industrializace vedla k přelidněným a nezdravým podmínkám ve městech a pravděpodobně vyvolala výrazný zájem o zdravotní a sociální zázemí pracovníků a jejich rodin. Jelikož v této době došlo k zavedení železniční sítě, lidé byli mnohem více mobilní a cestovní ruch se tak pomalu stával komerční a masovou záležitostí. Za průkopníky sociálního cestovního ruchu lze označit sociálně-vzdělávací a náboženské organizace. Např. ve Velké Británii, po částečném úpadku britské aristokracie, byla řada dobře udržovaných nemovitostí, v okolí parků, nabízena na trhu za zlomek původní ceny. Toho využily odbory a několik organizací (např. Co-operative Holiday Association) a nemovitosti odkoupily a proměnily je v rekreační domy. (Lanquar & Raynouard, 1986, s. 14). Další podněty byly soustřeďovány na děti žijící ve městě. Charitativní organizace je brávaly na venkov nebo mořské pobřeží. (McCabe, Minnaert, Diekmann, 2012, s. 24)

Po skončení 2. světové války se objevovali organizátoři sociálního cestovního ruchu. V mnoha státech se rozvíjela i odborová rekreace. Vznikala tím síť zařízení, která byla přístupná pro všechny. Nyní existují různé formy podpory sociálního cestovního ruchu, např. prodej cestovních šeků (Francie, Švýcarsko, Maďarsko), úlevy na dani z příjmu pro podnikatele (Polsko), slevy na cestování v hromadné dopravě pro studenty, seniory nebo rodiny s dětmi. Hlavním cílem je zajistit účast na sociálním cestovním ruchu sociálně slabším skupinám. (Gúčík, 2010, s. 79)

Ve druhé polovině 20. století byl cestovní ruch velmi oblíbený a stal se masovou záležitostí. Byl dostupný pro všechny vrstvy ve společnosti. V rozvinutých zemích se rozvíjela tzv. *sociální turistika*, tedy cestování osob ze slabších vrstev společnosti. V socialistických zemích byl nazýván jako tzv. *vázaný cestovní ruch*. Jednalo se o dětské tábory nebo cesty organizované odbory. (Linderová, 2013, s. 107)

V roce 1996, se osoby se zdravotním postižením v Evropě a jejich reprezentativní organizace rozhodli vytvořit Evropské fórum zdravotně postižených (EDF) se sídlem

v Bruselu. Cílem vytvoření takového uspořádání bylo zaručení, že žádné rozhodnutí nebude přijato Evropskou Unií bez předchozí konzultace osob se zdravotním postižením, neboť všechny iniciativy a evropské politiky mají přímý dopad na životy osob se zdravotním postižením. [3]

V červenci roku 2001 se na konferenci v Bruggách projednávala dostupnost účasti cestovního ruchu a bariér, které v účasti mohou bránit. Může se jednat o sociální, ekonomické nebo zdravotní důvody. Výsledkem byl dokument „*Cestovní ruch pro všechny*“. Členské státy Evropské Unie se zavázaly sociální cestovní ruch podporovat. (Linderová, 2013, s. 171)

Informace o počtu osob majících nějaký typ postižení, v rámci celé Evropské Unie, můžeme najít na webových stránkách Eurostatu. Zde existuje mnoho statistik. Jedna, z roku 2011 udává, že v Evropské Unii (celkem 28 států), žije téměř 44,5 milionu lidí s potížemi v základních činnostech. V České republice jich žije přes 1,3 milionu těchto osob. [10]

Tabulka 1 - Počet osob se zdravotním postižením v rámci Evropské Unie

Typ postižení	Počet osob v rámci EU	Procentní vyjádření
zrakové postižení	6 086 356	13,7 %
sluchové postižení	3 660 757	8,2 %
tělesné postižení	11 847 917	26,7 %
potíže s pamětí nebo koncentrací	4 933 015	11,1 %
komunikační problémy	2 327 005	5,2 %
problémy s držetím těla a otáčením se	3 372 174	7,6 %
potíže při sezení nebo stání	7 211 616	16,2 %
potíže s docházením nebo protahováním	3 226 485	7,3 %

Zdroj: Zpracováno 2016 podle Eurostat, 2011. [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

V České republice byla podpora cestování sociálně znevýhodněných občanů částečně realizována v období centrálně plánované ekonomiky. V této době sociální cestovní ruch organizovaly např. odbory. Jednalo se o vázaný cestovní ruch, který byl financován částečně ze státních či podnikových prostředků a z prostředků jednotlivce. Nyní bychom takto mohli označit např. lázeňskou léčbu, která může být hrazena zcela či částečně a je na doporučení lékaře. Zde se však nejedná o cestovní ruch. (Linderová, 2013, s. 118)

Pokud se zaměříme na Českou republiku, zjistíme, že dle průzkumu z roku 2013, zde žije přes 1 milion osob se zdravotním postižením. Jedná se o 10,2 % z celkové populace. Vyšší podíl byl pak zaznamenán u žen. [11]

Tabulka 2 - Počet osob se zdravotním postižením v ČR dle pohlaví a věku k roku 2013

Věk	Pohlaví		Celkem
	Ženy	Muži	
0-14	22 710	41 598	64 308
15-26	27 670	37 473	65 143
30-44	54 443	55 504	109 947
45-59	102 912	103 979	206 891
60-74	157 418	175 793	333 211
75 +	199 760	98 414	298 174
Celkem	564 913	512 761	1 077 674

Zdroj: Zpracováno 2016 podle ČSÚ, 2013. [online]. [cit. 2016-03-13]. Bod 3. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-zdravotne-postizenych-osob-2013-qacmwuvwsb>

Tabulka 3 - Počet osob se zdravotním postižením dle druhu postižení a pohlaví k roku 2013 (existovala možnost více odpovědí)

Druh postižení	Pohlaví		Celkem
	Ženy	Muži	
tělesné	279 112	221 055	500 167
zrakové	60 838	41 357	102 195
sluchové	48 630	37 846	86 476
ostatní (mentální, duševní, vnitřní)	542 082	458 866	1 021 411
Celkem	930 662	779 587	1 710 249

Zdroj: Zpracováno 2016 podle ČSÚ, 2013. [online]. [cit. 2016-03-13]. Bod 3. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-zdravotne-postizenych-osob-2013-qacmwuvwsb>

Výzkum Českého statistického úřadu zaměřený na osoby se zdravotním postižením proběhl podruhé. Poprvé byl realizován v roce 2007. Při srovnání informací vyplývajících z výzkumů zjišťujeme, že počet osob se zdravotním postižením se od roku 2007 zvýšil z 9,9 % na 10,2 %. Dále můžeme uvést, že tempo růstu osob se zdravotním postižením bylo vyšší, než tempo růstu obyvatel. [12]

1.1.3 Zdravotně postižení návštěvníci v cestovním ruchu

K osobám se zdravotním postižením řadíme, dle Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO), osoby s dlouhodobým tělesným, duševním, intelektuálním či smyslovým postižením. Do této skupiny však mohou být zahrnuté i osoby s dočasným zdravotním postižením, osoby s berlemi, starší osoby, osoby se zdravotním handicapem, malé děti a osoby malého nebo naopak velkého vzrůstu, a to v souvislosti s problémy při získávání přístupu k cestovnímu ruchu a cestování. [8]

Roku 2015 vydala Organizace spojených národů (OSN), Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) a Evropská Unie publikaci, v níž se zabývali zpřístupněním cestovního ruchu všem. Jejich hlavním cílem bylo vytvořit standardy a klíčové prvky, které by byly začleněny do vnitrostátních právních předpisů. Tím zajistit všeobecnou dostupnost a odstraňovat překážky, které jsou omezující. [13]

Snad úplně první *Světová zpráva o zdravotním postižení* byla vydána Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a Světovou bankou. Tato zpráva udává, že asi 1 miliarda lidí má dnes zkušenost s postižením. Osob se zdravotním postižením mají horší zdravotní stav, nižší stupeň vzdělání a méně ekonomických příležitostí, a to zpravidla z toho důvodu, že se každý den musí potýkat s nedostatkem dostupných služeb nebo s různými překážkami. Zpráva také obsahuje informace o tom, jak těmto lidem pomoci při překonávání překážek a dovolit jim tak rozvíjet se. Na konci zprávy pak najdeme doporučeními pro vlády a jejich partnery. [14]

Ve zprávě zdravotnické organizace (WHO) ze Ženevy z roku 1980 je postižení popsáno jako: „*jakékoliv omezení nebo nedostatek (vyplývající z postižení) schopnosti vykonávat činnost způsobem nebo v rozsahu normálního člověka.*“ [15]

„*Postižení se zabývá schopnostmi ve formě složených činností a chování, které jsou obecně uznávané jako základní složky každodenního života. Jako příklady můžeme uvést poruchy v chování se obvyklým způsobem, osobní péči (např. schopnost umýt se a krmit sám sebe), při výkonu dalších každodenních činností či pohybových aktivit (např. chůze).*“ [15]

Rozlišujeme postižení mentální, tělesné, sluchové, zrakové, dále interní onemocnění (onemocnění vnitřních orgánů), imunologická postižení, onkologická postižení, neurologická postižení, duševní onemocnění a kombinované. [16]

a) *mentální postižení* – mentální retardace je v podstatě funkční onemocnění mozku. Zjišťuje se pomocí inteligenčního koeficientu (IQ), který ukazuje stupeň rozumových schopností. Můžeme sem zařadit Downův syndrom nebo Autismus. [16]

Tabulka 4 - Mentální postižení

Stupeň mentální retardace	Stupeň IQ	Stručná charakteristika
Lehká	IQ 50-69	opožděný vývoj řeči, menší kapacita paměti, emočně labilnější, mírná zaostalost jemné a hrubé motoriky
Středně těžká	IQ 35-49	řeč i myšlení zřetelně opožděno, zaostalé motorické schopnosti, nejsou schopni starat se o sebe sami, můžou trpět i např. epilepsií, duševními i dalšími onemocněními
Těžká	IQ 20-34	výrazná zaostalost a poškození psychomotorického vývoje, často spojené i se špatným vývojem nervového systému, mnohdy bývají agresivní

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [Mentální postižení. *Práce OZP* [online]. Praha [cit. 2016-03-14].
Dostupné z: <http://www.praceozp.cz/content/ment-ln-posti-en>

b) *tělesné postižení* – značí omezení člověka v pohybových schopnostech. Důvodem může být poškození podpůrného nebo pohybového aparátu či jiné poškození. Tělesně postižený může využívat různé pomůcky (např. mechanický či elektrický vozík, berle, hole, protézy apod.). Tento druh postižení můžeme rozdělit do 3 skupin: lehké, středně těžké a těžké postižení. [16]

Tabulka 5 - Tělesné postižení

Stupeň postižení		Stručný popis
lehké	stavy po operacích pohybového aparátu	výměny kloubů, operace plotýnek, omezení může být dočasné nebo trvalé
středně těžké	amputace	ztráta části těla v důsledku úrazu či chirurgického zákroku, dle rozsahu: lehké ale i těžké postižení, možná protéza
	deformity	trvalá změna tvaru orgánu či chybění části těla, většinou vrozené
	dystrofie	genetické postižené svalstva, ochabnutí až úplná ztráta hybnosti
	osteoporóza	řidnutí kostní tkáně
těžké	hemiplegie	úplné ochrnutí jedné poloviny těla (vertikálně)
	hemiparéza	částečné ochrnutí jedné poloviny těla (vertikálně)
	paraplegie	úplné ochrnutí dolních končetin
	paraparéza	částečné funkční ochrnutí dolních končetin
	tetraplegie	úplné ochrnutí dolních končetin a částečné či úplné ochrnutí horních končetin
Dětská mozková obrna		poškození mozku v raném stádiu vývoje, důsledkem jsou hlavně poruchy hybnosti

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [Tělesné postižení. *Práce OZP* [online]. Praha [cit. 2016-03-14].
Dostupné z: <http://www.praceozp.cz/content/t-lesn-posti-en>

c) *sluchové postižení* – jedná se o smyslové postižení. Kvůli chybějícímu smyslu nebo jeho omezení má sluchově postižený člověk ztíženou komunikaci, orientaci a někdy i pohyb. Tento druh postižení může být vrozený nebo ho člověk může získat během života. Na webové stránce praceozp.cz jsou rozlišeny 3 druhy: nedoslýchavý, neslyšící se znalostí znakové řeči, ohluchlí. [16]

1) *nedoslýchavý* – u nedoslýchavosti existuje mnoho stupňů. Sluch lze z části nahradit sluchadlem či kochleárním implantátem. Nedoslýchaví znají dobře jazyk, horší znalosti mají ve znakové řeči a často závislí na odezírání. [16]

2) *neslyšící se znalostí znakové řeči* – Tito lidé ztratili sluch ještě před rozvinutím mluvy. Řeč těchto osob není příliš srozumitelná, a to z toho důvodu, že nikdy neslyšeli svůj hlas a nemohou ho tedy koordinovat. Ke komunikaci využívají znakovou řeč, neboť psanému textu. [16]

3) *ohluchlí* – tyto osoby ztratily sluch po rozvinutí mluvené řeči. Dobře ovládají jazyk. Většinou umí dobře mluvit, rozumí psanému textu. Ovšem záleží na tom, v jakém věku o sluch přišly. [16]

Jack R. Gannon roku 1979 pronesl: „Jako neslyšící člověk jsem přesvědčen, že nejúčinnější ‚léčbou‘ hluchoty není ani medicína, a nejsou to ani mechanická nebo elektronická zařízení či chirurgický zákrok, ale porozumění. A přitom, porozumění je zadarmo. Ovšem dříve než můžeme rozvíjet porozumění, musíme vytvořit povědomí¹.“ (Horáková, 2012, s. 7)

Tabulka 6 – Posouzení výsledků audiometrie podle ztráty v decibelech pro vzdušené vedení v oblasti řečových frekvencí

Stav sluchu	Ztráta v decibelech	Ztráta dle WHO	Název kategorie dle WHO
normální stav sluchu	0 dB – 20 dB	0 dB – 25dB	normální sluch
lehká nedoslýchavost	20 dB – 40 dB	26 dB – 40 dB	lehké poškození sluchu
středně těžká nedoslýchavost	40 dB – 60 dB	41dB – 60 dB	střední poškození sluchu
těžká nedoslýchavost	60 dB – 80 dB	61dB – 80 dB	těžké poškození sluchu
velmi těžká nedoslýchavost	80 dB – 90 dB	81 dB a více	velmi těžké poškození sluchu
hluchota komunikační (praktická)	90 dB a více		
hluchota úplná (totální)	bez audiometrické odpovědi		

Zdroj: Zpracováno 2016, podle Lejska, 2003, s. 36 In Horáková, 2012, s. 14-15

d) *zrakové postižení* – Jedná se o další ze smyslových postižení. Existují různé druhy a stupně. Hlavním problémem může být špatná prostorová orientace, pohyb, ale i komunikace. Stupeň zrakového postižení se měří podle tzv. *Snellenových tabulek*. V tabulce jsou uvedeny zlomky, kdy čitatel označuje vzdálenost v metrech, na kterou je postižený schopen přečíst text. Jmenovatel udává, z jaké vzdálenosti by text přečetl zdravý člověk. Dle tabulek se tedy postižení rozděluje do 5 kategorií: střední slabozrakost, silná slabozrakost, těžce slabý zrak, praktická nevidomost, úplná nevidomost. [16]

Tabulka 7 - Kategorie zrakového postižení

Kategorie postižení	Zrková otrost dle Snellenových tabulek	
	max.	min.
střední slabozrakost	> 6/18	≤ 6/60
silná slabozrakost	> 6/60	≤ 3/60
těžce slabý zrak	zúžení zorného pole obou očí pod 20 stupňů, nebo jediného funkčně zdatného oka pod 45 stupňů	
praktická nevidomost	> 3/60	≤ 1/60
	omezení zorného pole do 5 stupňů kolem centrální fixace	
úplná nevidomost	ztráta zraku od úplné ztráty světlocitu s chybnou světelnou projekcí	

Zdroj: Zpracováno 2016 podle Zrakové postižení. *Práce OZP* [online]. Praha [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.praceozp.cz/content/zrakov-posti-en>

Existují však i další typy postižení zraku, a to např. barvoslepost (porucha barvocitu), šedý zákal, zelený zákal apod. [16]

e) *jiná postižení* – k jiným typům postižení můžeme zařadit *interní onemocnění*. Jedná se o postižení a nemoci vnitřních orgánů nebo negativní procesy v lidském organizmu. (celilie - chronické onemocnění tenkého střeva, které nesnese lepek, onemocnění srdce nebo ledvin apod.) Dále sem patří *imunologická onemocnění*, tedy onemocnění imunitního systému (lupénka, poruchy štítné žlázy, diabetes mellitus – cukrovka apod.). Dalším typem je *onkologické postižení* – rakovina či nádorové onemocnění. *Neurologická postižení* – onemocnění zasahující nervovou soustavu (epilepsie – onemocnění mozku, které může být doprovázeno záchvaty, třesme, křečemi apod.). Dalším typem je *duševní onemocnění*, též psychická porucha (deprese - pocity úzkosti, bezcennosti..., poruchy osobnosti - nevyrovnaná a abnormální osobnost jedince, apod.). Existuje však i *kombinované onemocnění*, tedy různé kombinace výše uvedených onemocnění. [16]

1.1.4 Organizace a programy podpory cestování zdravotně postižených osob

V Evropě i v České republice existují organizace a programy, které pomáhají lidem se zdravotním postižením začlenit se do společnosti a zpřístupňují jim destinace cestovního ruchu. Z těch, co působí v celé Evropě, můžeme jmenovat např. OITS – Mezinárodní organizaci cestovního ruchu, ENAT – Evropská síť pro přístupný cestovní ruch, Imsero - Institut pro seniory a sociální cestovní ruch ve Španělsku, ANCV - Národní agentura pro poukázky na dovolené, NRZP – Národní rada osob se zdravotním postižením ČR. K podpůrným programům patří Euroklíč, program Calypso, projekt Athéna na cestách, Beskydy bez bariér.

a) organizace podpory sociálního cestovního ruchu

OITS (ISTO – International Social Tourism Organization) – Mezinárodní organizace sociálního cestovního ruchu. Jejím cílem je podporovat rozvoj sociálního cestovního ruchu a spolupracovat s dalšími organizacemi, které se také mohou stát součástí OITS. Tato organizace má regionální zastoupení na Evropském, Americkém i Africkém kontinentě. Sídli v Bruselu a založena byla roku 1993. Informace o jejích aktivitách či tématech, spojených se sociálním cestovním ruchem, poskytuje pomocí svých webových stránek ale i různých publikací. [17]

ENAT (European Network for Accessible Tourism) – Evropská síť pro přístupný cestovní ruch byla založena roku 2006, a to jako projekt založený na iniciativě 9 sponzorských organizací v 6 státech Evropské Unie. Snaží se o zlepšení přístupu v oblasti cestovního ruchu. Snahou je udělat z Evropy místo, kde se lidé budou moci volně pohybovat, těšit se z nových zážitků a získají takovou službu, jakou potřebují a očekávají. ENAT je přesvědčen, že pro dobro turistů a udržitelný evropský cestovní ruch je nutné, aby se stal přístupný cestovní ruch prioritou. [18]

IMSERO (Instituto de Mayores y Servicio Sociales) – Institut pro seniory a sociální cestovní ruch ve Španělsku se sídlem v Madridu, byl založen královským dekretem roku 1978. Smyslem je dopomoci k účasti na cestovním ruchu seniorům a osobám s nízkými příjmy. Roku 2011 bylo Imsero spojeno s Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem sociálních služeb. Soustředí se především na cesty mimo sezónu, které

jsou částečně hrazeny z peněz státu a senioři či možní účastníci si hradí zbylou část z celkové částky. [19]

ANCV (L'Agence Nationale pour les Chèques-Vacances) – Národní agentura pro poukázky na dovolené byla založena roku 1982 ve Francii. Hlavním cílem je zajistit dostupnou dovolenou pro co největší množství lidí. Agentura se zaměřuje především na mládež, seniory a osoby se zdravotním postižením, ale i na osoby s nízkými příjmy. Poukázky na dovolenou slouží pro osoby ze soukromého sektoru nebo podniky z veřejného sektoru. IMSERSO spolupracuje s dalšími organizacemi, které se podílejí na financování. Mimo jiné vynakládá finanční prostředky i na zařízení cestovního ruchu. [20]

NRZP – Národní rada osob se zdravotním postižením ČR – Rada byla založena v roce 2003 a od roku 2014 je zapsána jako spolek s celostátní působností. Cílem je pomoci osobám se zdravotním postižením integrovat se do společnosti ve všech odvětvích. Např. působí na příslušné instituce kvůli zpřístupnění kulturního a společenského života pro osoby zdravotně postižené. [21]

b) programy podpory sociálního cestovního ruchu

EUROKLÍČ – Jedná se o nestátní a neziskovou organizaci, která hájí a podporuje specifické požadavky tělesně postižených osob. Tento projekt existuje už asi 20 let a pomáhá lidem v zemích Evropy, ale i USA. Hlavním cílem je poskytovat lidem se sníženou schopností pohybu dostupnost veřejných a technických zařízení (bezbariérová WC, umývárny, svislé schodišťové plošiny nebo výtahy) v rámci Evropy, včetně České republiky. Na webové stránce <http://www.eurokeycz.com/> si držitelé mohou zjistit, kde je možné klíč využít. Podmínkou pro získání klíče je průkaz TP, ZTP, ZTP/P. [22]

Program Calypso – Program Calypso vznikl již roku 2009 jako výsledek iniciativy Evropské komise. Soustředí se na 4 skupiny, a to jsou: znevýhodnění mladí lidé od 18 do 30 let, rodiny s nízkými příjmy, osoby zdravotně postižené, osoby nad 65 let a důchodci (nemohou si dovolit cestovat nebo strach z organizace). Jelikož jsou tyto lidé méně omezeni časem, mohou cestovat i mimo sezónu a pomoci tak k rovnoměrnějšímu využití destinace nebo k vytváření nových stálějších pracovních míst v odvětví cestovního ruchu. [23]

Athéna na cestách – Cílem tohoto projektu, který byl realizován v letech 2009-2011, je zlepšit oblast bezbariérového cestování, a to především zvýšením kapacit a lepší informovanosti veřejného i soukromého sektoru. Aktivita se orientují hlavně na vzdělanost zaměstnanců a rozvoj bezbariérového cestování. K tomuto projektu vyšla publikace, která je volně dostupná i na internetu. [5, 24]

Podprogram Cestování dostupné všem – uskutečňuje se Ministerstvem pro místní rozvoj v rámci programu Národní program podpory cestovního ruchu 2010-2016. Hlavním cílem je vytvořit nástroj, který by účinně podporoval sociální cestovní ruch. Jde o systémovou dotaci ze státního rozpočtu, které jsou dávány podnikatelským subjektům na určité aktivity spojené se sociálním cestovním ruchem. Od roku 2015 jsou dotace poskytovány i obcím. [25]

Beskydy bez bariér – tento projekt vznikl koncem roku 2005, a cílem je zpřístupnit turistický region Beskydy osobám zdravotně postižením a umožnit rozvoj sociálního podnikání v oblasti cestovního ruchu. Bezbariérová zařízení nacházející se v regionu Beskydy dostanou certifikát a budou uvedena v tiskovinách nebo na mapách. Na projektu se finančně podílí Evropský sociální fond a stát. Měl by být vzorem pro ostatní regiony. [26]

1.2 Potenciál cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Pokud mluvíme o potenciálu cestovního ruchu zdravotně postižených osob, můžeme ho označit jako schopnost území rozvíjet cestovní ruch. Je to tedy struktura ubytovacích a pohostinských zařízení, stejně jako kulturně-společenských, sportovních, ale i ostatních zařízení cestovního ruchu. Dále se jedná o využívání těchto kapacit v průběhu roku, dopravní dostupnost, dostupnost v nejbližším okolí zařízení cestovního ruchu, jako např. zahrady nebo parky u ubytovacího zařízení, terasa u restaurace apod. Pro osoby se zdravotním postižením je dále důležitá dostupnost informačních center nebo cestovních kanceláří. (Linderová, 2013, s. 123)

„ Potenciál cestovního ruchu můžeme chápat jako souhrnnou hodnotu všech předpokladů cestovního ruchu, která je při jeho kvantitativním hodnocení oceněna na základě bodové škály a snižena o zápornou hodnotu negativních faktorů rozvoje cestovního ruchu např. nízká kvalita ovzduší, znečištěné moře, znečištěné pláže, vysoká

kriminalita, výskyt nakažlivých nemocí apod.“ (Zelenka, Pásková, 2012, In Linderová, 2013, s. 55).

Destinace cestovního ruchu musí disponovat určitým potenciálem, tedy předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Rozvoj cestovního ruchu záleží na různorodosti atraktivit. „*Atraktivita cestovního ruchu představují tzv. primární potenciál cestovního ruchu. Dělí se na přírodní a antropogenní, tedy vytvořené člověkem, které můžeme dále členit na hmotné a nehmotné.*“ Eventy, tedy různé akce a události, v oblasti, se řadí k antropogenním podmínkám cestovního ruchu a potenciál cestovního ruchu jimi může být významně zvýšen. Eventy tvoří důležitou část nabídky cestovního ruchu a mohou motivovat k návštěvě destinace. (Kotíková, 2013, s. 91)

1.2.1 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Předpoklady cestovního ruchu ovlivňují jeho existenci i následný rozvoj. Předpoklady se dělí na lokalizační, selektivní a realizační, které se ještě dále dělí.

a) lokalizační předpoklady – umožňují umístění aktivit cestovního ruchu do určité destinace nebo oblasti. Velký význam pro tyto předpoklady má geografická poloha, ale i historický vývoj místa. Lokalizační předpoklady se dále dělí na přírodní a kulturní.

Přírodní předpoklady jsou spjaty s různorodostí přírodního prostředí na Zemi. Můžeme sem zařadit reliéf, nadmořskou výšku, polohu na světadílu, polohu v podnebném pásu, povrchové i podzemní vody, rostliny a živočichy. Ideální předpoklady mají území se značnými výškovými rozdíly, které nabízejí krásné výhledy. Hojně navštěvované jsou i atraktivní formy reliéfu, např. skalní města, sopečné jevy apod. Podzemní vody mohou být dalším významným předpokladem pro cestovní ruch, a to především v místech, kde se voda dostává na zemský povrch jako minerální nebo termální (teplý) pramen.

Kulturní předpoklady jsou výsledek lidské činnosti, který úzce souvisí s historickým vývojem země. Návštěvníci destinace nebo oblasti mají zájem hlavně o architektonické památky, muzea a galerie, archeologická naleziště, technické stavby, významné parky a památky z lidové architektury. Dalším významným cílem jsou města, kde je vyšší koncentrace kulturních památek nebo lokalit. (Holeček, Mariot, Střída, 2005, s. 19-21)

Co se týče lokalizačních předpokladů, pro zdravotně postižené návštěvníky není někdy možné určitou památku nebo atraktivitu navštívit. Většinou se totiž jedná o historické památky, kde se nachází schody do patra apod. Proto je důležité, aby se objekty stávaly bezbariérovými. Pro možnost návštěvy je někdy, hlavně pro vozíčkáře, nutná instalace různých zařízení. Jedná se o rampy, schodišťové plošiny šikmé nebo svislé, schodišťové sedačky, schodolezy, případně i výtahy apod. [27] Tato zařízení usnadňují vstup do objektu. Vhodná je i úprava povrchu pro snadnější manipulaci s vozíkem. Pro nevidomé např. popisky a texty v Braillově písmu. Na zdravotně postižené návštěvníky by se však mělo myslet i v případě přírodních památek. Např. uvést na internetu přístupné pěší stezky a cyklostezky, popsat povrch cesty apod. Vhodné je také např. vytváření brožur pro informační centra, kde se zdravotně postižené osoby dočtou informace o možnosti návštěv památek a zajímavostí v místě. Největším problémem může být stavební úprava kulturně historické památky. Musí být kontaktován Národní památkový ústav, který poskytne odborné poradenství ohledně možné úpravy objektu v souladu se zákonem. Z toho důvodu není vždy možné památky přizpůsobit osobám se zdravotním postižením. [28]

b) selektivní předpoklady – znamenají schopnost společnosti v daném místě podílet se aktivně či pasivně na cestovním ruchu, tedy přijímat účastníky a stávat se účastníky cestovního ruchu. Jsou členěny na objektivní a subjektivní.

Objektivní předpoklady obsahují faktory, které ovlivňují v daném místě cestovní ruch. Můžeme sem zařadit politickou situaci, bezpečnostní stabilitu země, ekonomickou a životní úroveň místních, životní prostřední apod. (Holeček, Mariot, Střída, 2005, s. 21)

Subjektivní předpoklady ovlivňují, zda se lidé zúčastní cestovního ruchu. Zda se zúčastní, záleží např. na příslušnosti k sociální nebo profesní skupině, rodinných poměrech ale i na psychologických faktorech. Významná je při rozhodování i módnost destinace, propagace a nakonec i jazykové znalosti. K nejčtenější skupině cestujících se řadí osoby z nejvyspělejších států s vysokou životní úrovní (např. Američané, Němci). (Holeček, Mariot, Střída, 2005, s. 21-22)

Zdravotně postižené osoby mají mnohdy problém získat správné informace. Proto by se i na tuto cílovou skupinu měla zaměřit informační centra, která by měla dostatečné informace o možnostech trávení volného času osob se zdravotním postižením. Důležité

je i zainteresování státní správy, která by formou legislativy hájila práva a zájmy těchto osob. Mohou přispět i různými dotačními programy. Zdravotně postižené osoby mohou k cestování motivovat i např. různé instituce, které jim pomáhají při začleňování se do společnosti, webové portály, kde se mohou dočíst o bezbariérových památkách, zkušenost ostatních zdravotně postižených s navštívenými objekty a místy. Motivovat mohou i programy, které se snaží o rozvoj sociálního cestovního ruchu a nabízejí těmto lidem různé možnosti a snad i výhody.

c) *realizační předpoklady* – umožňují uskutečňovat cestovní ruch v místě, kde jsou příznivé lokalizační předpoklady. Řadí se sem doprava, pobyt – tedy ubytovací a pohostinská zařízení a využívání místních aktivit k rekreaci. Z toho důvodu se dělí na předpoklady dopravní a materiálně-technické.

Dopravní předpoklady řadíme k základním podmínkám. Zda lidé dané místo navštíví či ne, záleží totiž i na dopravní dostupnosti a s tím související hustotě a kvalitě dopravní sítě (silnice, železniční tratě, letecké spoje apod.). Pokud je dopravní síť v určitém místě hustá, má lepší předpoklad pro další rozvoj cestovního ruchu. Důležitá je i časová dostupnost, tedy doba potřebná k dosažení určitého místa.

Materiálně-technické předpoklady znázorňují vybavenost území infrastrukturou cestovního ruchu – ubytovací, stravovací, zábavní, sportovní a další zařízení sloužící k uspokojování požadavků účastníků cestovního ruchu. Řadí se k nim i informační systém, kde se potenciální i skuteční návštěvníci dozvědí kvalitní informace. Jelikož tato zařízení disponují určitou kapacitou, limituje to počet možných návštěvníků. Ubytovací zařízení jsou z materiálně-technické základny snad nejdůležitějším předpokladem, neboť umožňují návštěvníkům strávit v místě delší dobu než 1 den. (Holeček, Mariot, Střída, 2005, s. 22)

První a důležitou částí, při cestování osob se zdravotním postižením, je využití bezbariérové dopravy, aby se do určitého místa pohodlně a bez problému dopravili. Mohou využívat nízkopodlažní autobusy nebo plošiny v některých vlakových stanicích. Dále je důležité, aby se zdravotně postižení dostali do hotelu, restaurace apod. Zase se tedy dostáváme k nutným úpravám objektů nájezdními rampami, výtahy nebo vstupem přímo z komunikace pro chodce. To se někdy neobejde bez stavebních úprav. Hlavně pro vozíčkáře je důležité i bezbariérové sociální zařízení. Před samotnou cestou je tedy vhodné informovat se o možnosti pobytu v ubytovacím zařízení s bezbariérovým

pokojem. To souvisí s informačními webovými portály, které by měly být dostupné i pro osoby se zdravotním postižením. Sluchově postižené osoby nemají velký problém s přístupností webových stránek, neboť se dnes ještě stále spoléhá na vizuální složku. Osoby tělesně postižené nemohou někdy používat myš, proto musí mít upravené klávesnice. Zrakově postižení mají s přístupem webových stránek největší potíže. Musí mít např. upravenou klávesnici s Braillovým písmem, hlasový výstup počítače apod. [29]. Vhodné je, při vytváření webových portálu, myslet na přehlednost, jasnost a snadné ovládání webových stránek, neboť zdravotně postiženým osobám to usnadní práci s vyhledáváním informací.

1.2.2 Přínosy podpory cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Sociální cestovní ruch poskytuje, mimo jiné, i hospodářské výhody. Je to převážně z toho důvodu, že jeho účastníci cestují hlavně mimosezónu, přesněji na okrajích sezón. To vede ke snižování vlivu sezónnosti při využívání kapacit různých zařízení cestovního ruchu. Žádoucí je to i v oblasti zaměstnanosti. Také zvyšuje sociální a ekonomickou stabilitu, a to tím, že sociální cestovní ruch se pořádá spíše v ubytovacích zařízeních s nižším standardem služeb. (Orieška, 2010, s. 340)

Petrů (2010) ve své prezentaci uvádí přínosy sociálního cestovního ruchu pro evropskou společnost, jako např.: účastníci cestovního ruchu jsou uspokojováni nejen činnostmi spojenými s dovolenou, ale i díky zvláštní povaze této činnosti ve volném čase; zlepšení „pohody“ a rozvoj účastníků cestovního ruchu, ale i místního obyvatelstva; vytváří se stabilnější a kvalitní pracovní místa; udržitelnost cestovního ruchu v destinaci; zvýšení znalostí a lepší výměna informací v rámci Evropské Unie. [30]

K ekonomickým vlivům sociálního cestovního ruchu se může zařadit i tvorba příležitostí pro podnikatele, neboť pokud v místě narůstá počet turistů, zvyšuje se poptávka po službách a produktech, což vede k uspokojování těchto potřeb. Může to vést k prodeji místní produkce, např. regionální potraviny, suvenýry apod. Orientace na sociální cestovní ruch vede zároveň k podpoře regionálního rozvoje. (Linderová, 2015, s. 141)

Sociální cestovní ruch umožňuje jeho účastníkům cestovat doma i v zahraničí, získat nové zkušenosti a zážitky. Díky sociálnímu cestovnímu ruchu se poznávají jiné kultury

a přispívá k sociální interakci. Podpora sociálního cestovního ruchu snižuje předsudky společnosti hlavně vůči osobám se zdravotním postižením. (Linderová, 2015, s. 143)

Rozvoj sociálního cestovního ruchu má pozitivní vliv i na kvalitu života místních obyvatel. Poskytovatelé služeb nabízí místním např. stravovací služby pro děti školou povinné, přístup ke sportovně-rekreačním zařízením (bazény, sauny, hřiště), péče o děti apod. Současně přispívá k výstavbě všeobecné infrastruktury, úpravě komunikací a zkvalitňování veřejných služeb. Podpora sociálního cestovního ruchu zároveň vede k debarierizaci přístupu do veřejných budov, např. pošta, banka. (Linderová, 2015, 143)

Velký význam má i sociální rentabilita, tzn., že účastníci cestovního ruchu mají prospěch ze své dovolené, pracovníci v cestovním ruchu ze své práce a společnost tak získává jako celek. V případě, že bude cestovat co možná největší počet lidí v rámci Evropy, může to vést k lepšímu poznání, porozumění, ale i toleranci. [31]

1.2.3 Legislativní úprava vztahující se k cestovnímu ruchu zdravotně postižených osob v Evropě a ve světě

I osoby se zdravotním postižením či jinak znevýhodněné osoby mají právo podílet se aktivně na cestovním ruchu. Toto právo je uvedeno v různých dokumentech a vyhláškách, ať už v rámci Evropské unie nebo České republiky. Jedná se např. o Globální etický kodex cestovního ruchu, antidiskriminační zákon v Ústavě České republiky či vyhlášce ministerstva pro místní rozvoj č. 389/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb apod.

a) právo zdravotně postižených na účast na cestovním ruchu

Globální etický kodex vydaný Světovou organizací cestovního ruchu (UNWTO) uvádí v článku 7 právo na turistiku ve 4 bodech. Všichni by měli mít stejné právo na to, využívat zdroje naší planety, objevovat je a užívat si je. Rostoucí účast v národním cestovním ruchu by se měla považovat jako jedna z nejlepších možností, jak dosáhnout udržitelnosti cestovního ruchu. Uvádí, že: „*Všeobecné právo na turistiku musí být považováno za důsledek práva na odpočinek a volný čas, včetně přiměřeného omezení pracovní doby a pravidelné placené dovolené, garantovaných Článkem 24 Všeobecné deklarace lidských práv a článkem 7. d Mezinárodní úmluvy o hospodářských,*

sociálních a kulturních právech.“ Dále je zde řečeno, že by se měla podporovat a umožňovat dovolená pro rodiny, studenty, seniory a osoby zdravotně postižené. [32]

Anitidiskriminační zákon č. 198/2009 Sb. zpracovává určité předpisy Evropského společenství a navazuje na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy. Definuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace. Přímá diskriminace: „*je situace, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.*“ Naopak za nepřímou diskriminaci se považuje jednání či opomenutí, kdy je osoba znevýhodněna oproti ostatním. Je zde také uvedena nepřímá diskriminace na základě zdravotního postižení: „*odmítnutí nebo opomenutí přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, aby mohla využít pracovního poradenství, nebo se zúčastnit jiného odborného vzdělávání, nebo aby mohla využít služeb určených veřejnosti, ledaže by takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení.*“ [33]

b) využívání dopravních prostředků

Evropský parlament a Rada Evropské unie vydali roku 2011 *nařízení č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004*. I zde jsou upravována práva cestujících se zdravotním postižením. Je zde uvedeno, že osoby se zdravotním postižením nebo omezenou schopností pohybu a orientace mají stejná práva jako ostatní občané, co se týče volného pohybu, svobody volby a nediskriminačního zacházení. Dále se zde píše, že osoby zdravotně postižené by měli mít nárok na pomoc na terminálech i ve vozidlech, a to bezplatně. Členské státy Evropské unie by měly dbát na to, aby dopravci mohli brát v úvahu potřeby zdravotně postižených osob, zajistit jim přístup k dopravě a patřičnou pomoc. [34]

I pro leteckou dopravu připravil Evropský parlament a Rada *nařízení č. 1107/2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě*. Píše se zde, že i osoby se zdravotním postižením by měli mít možnost využívat leteckou dopravu srovnatelným způsobem, jako ostatní občané. Proto by jim měla být bezplatně poskytována potřebná pomoc na letištích i palubách

letadel, ať už prostřednictvím nezbytného personálu nebo vybavení. V případě porušení těchto nařízení mohou být uloženy sankce. [35]

Železniční doprava je též upravována Evropským parlamentem a Radou, a to *nařízením č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě*. Uvádí se zde, že zvláštní pozornost by se měla věnovat informování osob zdravotně postižených a osob se sníženou pohyblivostí a orientací v podmínkách přepravy, přístupnosti železničních vozidel a vybavení vlaku. Zmíněny jsou zde osoby se smyslovým postižením v souvislosti s co možná nejlepší informovaností o zpoždění apod., prostřednictvím vizuálních nebo akustických signálů. [36]

Národní plán osob se zdravotním postižením 2014-2020 České republiky uvádí, že stát a kraje by měli usilovat o navyšování nových železničních vozů pro osobní přepravu a umožnit tak přístup a užívání těchto vozů osobám s omezenou schopností pohybu nebo orientace. [37]

Dopravou se také zabývá *vyhláška ministerstva pro místní rozvoj, č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb*. Uvádí zde, jak by měla být upravena nástupiště pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace, tělesně a zrakově postižené. Např. přístup přes vozovku musí vést přes přechod pro chodce, měly by tam být zavedeny vodící linie a signální pásy, na nástupištech pro tramvaje a autobusy se doporučuje využití bezbariérového zastávkového obrubníku (výška 200 mm) apod. [38]

c) bezbariérové budovy ubytovacích a pohostinských zařízení

Bezbariérový přístup do ubytovacích a stravovacích zařízení, a celkově staveb, popisuje *vyhláška č. 389/2009, Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb*. Zaměřuje se na využívání staveb pohybově, zrakově, sluchově a mentálně postiženými osobami, dále osobami v pokročilém věku, těhotnými ženami, osobami, které doprovází dítě v kočárku nebo dítě do 3 let. [38]

Přístup do budov by měly být bez schodů, nejlépe na úrovni komunikace pro chodce. V případě územně nebo stavebně technických důvodů může být vstup upraven bezbariérovou rampou anebo zdvihací plošinou. Pro osoby se zrakovým postižením jsou poté vhodné přirozené nebo umělé vodící linie. [38]

Tabulka 8 - Požadavky osob se zdravotním postižením na stavby

Osoby tělesně postižené	Osoby zrakově postižené	Osoby sluchově postižené
u výtahů by měl vozičkář dosáhnout na ovládací panel, plocha před výtahem 1500 x 1500 mm	výtah vybaven zvukovým signálem, reliéfní značky, po pravé straně panelu Braillov znak	výtah opatřen vizuálním zařízením, např. displejem, zařízení umožňující indukční poslech označené symbolem
povrch rovný, pevný a upraven proti skluzu	pro osoby se zrakovým postižením jsou vhodné vodící linie pro pohyb v interiéru i exteriéru	technické uspořádání umožňující odezírání ze rtů
dostatek místa pro manévrování s vozíkem	odstranit z cesty překážky	
vstupní dveře široké alespoň 900 mm pro snadný vjezd vozíku	vyrovnávací schody kontrastně rozeznatelné	
při otočení vozíku o více než 180 ° je zapotřebí kruh o průměru 1500 mm, min. prostor pro otočení vozíku je obdélník 1200 x 1500 mm	vstup do budovy vizuálně odlišný	
sklon schodiště může být max. 28°	na dveřích soc. zařízení uvedené nápisy (např. WC ženy) v Braillově písmu	
výškové rozdíly max. 20 mm		
sociální zařízení – vstup min. 800 mm, šířka záchodové kabiny min. 1800 mm (s využitím asistence 2200 mm), zámek dveří odjistitelný zvenku, umyvadlo musí umožnit podjezd osoby na vozičku, po stranách záchodové místy musí být umístěna madla ve vzdálenosti 600 mm a výšce 800 mm		

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 podle MMR ČR. 2009. *Vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.* [online] [cit. 2016-03-28]. 2009. Dostupné z: <http://www.mmr.cz>

d) debarierizace kulturně-historických památek

Kulturně-historickými památkami jsou myšleny nemovité i movité věci či jejich soubory, jako podstatný doklad historického vývoje, tvůrčí lidské činnosti a značné revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické hodnoty. Dále jsou za ně považovány stavby související s významnými osobnostmi či historickými událostmi. Jsou evidovány v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky, který vede Národní památkový ústav. [39]

Zpřístupněním kulturně-historických památek osobám se zdravotním postižením, tedy debarierizací, se zabývá vyhláška ministerstva pro místní rozvoj č. 389/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Využívá se však s ohledem na zájmy státní památkové péče. Jsou zde požadavky na

zařízení ohledně vstupu do budovy, šířky chodeb a dveří, počtu parkovacích míst v případě vlastního parkoviště apod. viz výše v bodě c). [38]

Tabulka 9 - Počet parkovacích míst u objektů s vlastním parkovištěm

Celkový počet parkovacích míst	Počet parkovacích míst pro osoby se zdravotním postižením
2 – 20 míst	1 vyhrazené místo
21 – 40 míst	2 vyhrazená místa
41 – 60 míst	3 vyhrazená místa
61 – 80 míst	4 vyhrazená místa
81 – 100 míst	5 vyhrazených míst
101 – 150 míst	6 vyhrazených míst
151 – 200 míst	7 vyhrazených míst
201 – 300 míst	8 vyhrazených míst
301 – 400 míst	9 vyhrazených míst
401 – 500 míst	10 vyhrazených míst
501 a více míst	2 % vyhrazených míst

Zdroj: Zpracováno, 2016 podle MMR ČR. 2009. *Vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb*. [online] [cit. 2016-03-28]. 2009. Dostupné z: <http://www.mmr.cz>

e) bezbariérové budovy sportovně-rekreačních zařízení

I sportovně rekreační zařízení jsou upravována ve *vyhlášce č. 389/2009 Sb. o obecných požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb*. U staveb určených pro sport musí být bezbariérové sportoviště i závodiště a jejich zázemí, hlavně sociální zařízení a šatny, uzpůsobeny pro sportovní vozík. I hlediště na různých stadionech by měla být upravena pro možnou návštěvu osob se zdravotním postižením. Plavecké bazény, relaxační a rehabilitační vodní prostory pro veřejnost musí zabezpečit bezbariérový přístup do vody, např. prostřednictvím schodů a bazénového zvedáku nebo schodů a zvýšeného okraje. Před bazénovým zvedákem či zvýšeným okrajem musí být manipulační plocha min. 1500 mm v průměru. Okraj je vysoký 400 až 500 mm a široký 300 až 400 mm. Přes celou šířku okraje je nutné alespoň jedno madlo, vzdálenost případných dvou madel je poté 600 mm. Hladina vody v bazénu musí být max. 200 mm pod zvýšeným okrajem. [38]

2 Analýza potenciálu Znojma a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob

Sociální cestovní ruch je důležité rozvíjet, neboť díky němu mohou i znevýhodnění lidé (osoby zdravotně postižené, rodiny s nízkými příjmy apod.) cestovat a podílet se tak aktivně na cestovním ruchu. Důležité pro zdravotně postižené osoby je bezbariérový přístup do zařízení cestovního ruchu (ubytovací zařízení, pohostinská apod.) a samozřejmě i do památek a zajímavostí. V této části práce jsme se právě touto problematikou zabývaly, a to v oblasti Znojma a okolí.

2.1 Cíl a metodika zkoumání

Cílem této práce je zhodnotit potenciál Znojma a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob. K tomuto tématu byly zvoleny následující výzkumné otázky:

- a) Jaké jsou možnosti bezbariérového ubytování v cestovním ruchu ve Znojmě a okolí?
- b) Jak jsou bezbariérová ubytovací zařízení propagována?
- c) Jak jsou pohostinská zařízení ve Znojmě a okolí připravena na návštěvu zdravotně postižených osob?
- d) Jaké možnosti využití volného času mají zdravotně postižení návštěvníci ve Znojmě a okolí?
- e) Jak je možné získat informace o pobytech vhodných pro zdravotně postižené osoby ve Znojmě a okolí?

Jelikož je kvalifikace potenciálu cestovního ruchu velmi složitá, zpracovali jsme za účelem hodnocení potenciálu Znojma a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob stupnici hodnocení. Jedná se o subjektivní hodnocení.

Tabulka 10 - Stupnice hodnocení potenciálu cestovního ruchu zdravotně postižených osob

Bodové hodnocení	Kvantitativní hodnocení	Kvalitativní hodnocení
0 až 9	1	základní
10 až 19	2	průměrný
20 až 28	3	zvýšený
29 až 37	4	výborný

Zdroj: Zpracováno 2016 podle Linderová, 2012 a Regionalizace cestovního ruchu v Slovenskej republice z roku 2005

Abychom dokázali zhodnotit zkoumaný potenciál rozvoje cestovního ruchu, stanovili jsme několik kritérií, které považujeme za podstatné pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob. K hodnotícím kritériím patří:

- bezbariérové ubytovací zařízení,
- bezbariérové pohostinské zařízení,
- bezbariérové sportovně-rekreační zařízení s možností trávení volného času,
- existence bezbariérových kulturně-historických památek,
- nabídka cestovních kanceláří pro zdravotně postižené návštěvníky cestovního ruchu,
- webové informační portály pro zdravotně postižené osoby.

Tabulka 11 - Hodnotící kritéria na úrovni vybrané oblasti

Hodnocené kritérium	Charakteristika	Body
bezbariérové ubytovací zařízení	- méně než 10 % všechny UZ	0
	- víc než 10 % všech UZ	1
	- víc než 15 % všech UZ	2
	- víc než 20 % všech UZ	3
bezbariérové pohostinské zařízení	- méně než 10 % všech PZ	0
	- víc než 10 % všech PZ	1
	- víc než 15 % všech PZ	2
	- víc než 20 % všech PZ	3
sportovně-rekreační zařízení	- bezbariérové koupaliště/aqvaparky (ano/ne)	2/0
	- fotbalové, hokejové a jiné stadiony (ano/ne)	2/0
	- jiná sportoviště (ano/ne)	2/0
přístupné cyklotrasy a turistické stezky	- méně než 10 % turistických stezek	2
	- víc než 10 % turistických stezek	3
	- méně než 10 % cyklotras	2
	- více než 10 % cyklotras	3
	- přizpůsobeny sjezdovky a trasy běžeckého lyžování	3

Zdroj: Zpracováno podle Linderová, 2012, Vysvětlivky: UZ – ubytovací zařízení, PZ – pohostinské zařízení

Tabulka 11 - pokračování

kulturně-historické památky	- hrady/zámky/kostely částečně přístupné s doprovodem	1
	- hrady/zámky/kostely	2
	- úplně přístupné hrady/zámky/kostely	3
	- muzea/galerie/skanzeny přístupné s doprovodem	1
	- částečně přístupné muzea/galerie/skanzeny	2
	- zcela přístupné muzea/galerie/skanzeny	3
	- divadla přístupná s doprovodem	1
	- divadla přístupná částečně nebo úplně	2
cestovní kanceláře	- nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v tuzemsku (ano/ne)	1/0
	- nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v zahraničí (ano/ne)	0/0
webové portály	- ano/ne	1/0

Zdroj: Zpracováno 2016 podle Linderová, 2012, Vysvětlivky: UZ – ubytovací zařízení, PZ – pohostinské zařízení

Pro zpracování bakalářské práce jsme používali sekundární výzkum, využívány byly různé webové stránky, odborné publikace týkající se cestovního ruchu a této problematiky a materiály informačního centra města Znojma.

Informace byly ověřovány a doplňovány jednotlivými subjekty, informačními centry ve Znojmě a ve Vranově nad Dyjí a panem Ryšavým z Penzionu Relax, s nimiž jsme komunikovali pomocí emailu.

Výzkum probíhal od ledna do dubna roku 2016. Zabývali jsme se hodnocením potenciálu cestovního ruchu zdravotně postižených osob ve Znojmě a okolí.

Město Znojmo a jeho okolí patří do Jihomoravského kraje, kde je krajským městem Brno. Žije zde 112 600 obyvatel a svoji rozlohou 1590 km² je největším okresem Jihomoravského kraje. Obcí a měst, spadajících do bývalého okresu Znojmo, je 144. K těm větším se řadí např. Vranov nad Dyjí nebo Moravský Krumlov. Sousedícími okresy jsou Břeclav, Brno-Venkov, Třebíč z kraje Vysočina. Území okreseu Znojmo bylo osídlováno už v Pravěku – starší době kamenné, což dokazují i archeologické nálezy. Celá tato oblast je různě protkána pěšími cestami a stezkami, ale i cyklostezkami, které jsou napojeny i na další okresy a sousední Rakousko. [39]

Díky tomu, že je ve městě mnoho historických objektů, je zařazeno k městským památkovým rezervacím. K těm nejvýznamnějším i nejznámějším památkám patří hrad a rotunda sv. Kateřiny. Díky vhodným klimatickým podmínkám se zde velmi daří vinařství a ovocnářství. Je to také skvělé místo pro milovníky přírody, což je zásluhou hlavně národního parku Podyjí. Významné je i Znojenské podzemí. Chodby se nachází

pod celým městem a jsou dlouhé asi 30 km. Z církevních staveb jsou známé a významné např. kostel sv. Mikuláše nebo kostel sv. Michala. [40]

2.2 Lokalizační předpoklady rozvoje cestovního ruchu zdravotně postižených osob

„Lokalizační předpoklady umožňují umístění (lokalizace) aktivit cestovního ruchu do určité oblasti či lokality. Jejich příznivé hodnoty určují místo, kde se cestovní ruch může rozvíjet.“ (Drobná, Morávková, 2004, s. 21)

Tyto předpoklady se dělí na přírodní a kulturní. Přírodní předpoklady jsou vytvořeny přírodou, můžeme k nim zařadit podnebí, rostliny, živočichy apod. V případě kulturních předpokladů mluvíme o výsledcích činnosti člověka v historickém vývoji území. Řadí se sem památky, muzea, galerie, lokality s archeologickými nálezy, technické památky apod., které jsou cílem turistů. [41]

2.2.1 Přírodní atraktivity

Do oblasti Znojmo a okolí zasahuje velkou částí náš nejmenší národní park (dále jen NP), tedy NP Podyjí. Nachází se zde rozmanitá společenstva rostlin a živočichů, jako např. vydra říční nebo hraboš mokřadní. Nejvíce jsou zde zastoupeni ptáci, savci, dále třeba plazy, ryby, ale i hmyz. [42]

Jelikož se jedná o unikátní území, je v zájmu rozvoje cestovního ruchu zpřístupnit jej i osobám se zdravotním postižením. Proto se správa NP zabývá alespoň částečnou debarierizací. Na webových stránkách se nachází seznam stezek, které mohou absolvovat návštěvníci na vozíku. NP nabízí a stručně popisuje 6 tras, které jsou pro vozík vhodné. Ve většině případů je cesta asfaltová nebo zpevněná. Cesty jsou převážně kratší, zhruba 4 kilometry, ale i delší, 9 kilometrů. Cesty vedou kolem vinic, ale i na vyhlídky nebo k turistickým zajímavostem. V případě, že by se vozíčkář až na určené místo nemohl dostat, doporučuje správa národního parku alternativu po jiné turistické značce. Dále jsou tam doporučována místa, kde lidé mohou parkovat a mít tak usnadněný přístup. Jedna ze stezek vede až do rakouského pohraničního města Hardegg. [43]

Další stezky - cyklotrasy, které se nachází ve Znojmě a okolí, jsou stezky vinařské. Vinařské stezky na Moravě vytváří spojení mezi vinařstvím a památkami. Hlavní stezka, tedy Moravská vinná, propojuje Znojmo s Uherským Hradištěm a spojuje deset různých okruhů, kdy každý vede jinou vinařskou oblastí. Stezky jsou vedeny hlavně vinicemi, ale i sady nebo místními komunikacemi. Jedná se celkem o 10 stezek dlouhých od 12 do 125 kilometrů. [44]

Společnost Znovín Znojmo a.s. připravila trasy pro návštěvníky Znojma a okolí. I když není přímo uvedeno, zda je může navštívit i člověk se zdravotním postižením, jedná se převážně o trasy po asfaltových, polních a lesních cestách. Na svých webových stránkách <http://www.znovin.cz/znovin-walking> dělí stezky na 2 skupiny, a to na stezky pro začátečníky a pokročilé. Stezky pro začátečníky jsou kratší, od 6 do 12 kilometrů, a vedou po asfaltových a polních cestách a mohly by tak být vhodné pro vozíčkáře i pro neslyšící. Zpřístupněno jich je 6, vhodných 5. Stezky pro pokročilé jsou dlouhé 12 až 30 kilometrů, a místy vedou po vřesovištích a kamenitých cestách. Vhodné pro vozíčkáře by byly tedy spíše částečně či s doprovodem, neboť místy je kamenitá cesta. Pro neslyšící pak lépe s doprovodem. Jsou prezentovány jako trasy pro nordic walking, tedy chození se speciálními hůlkami. Hůlky samozřejmě nejsou podmínkou pro absolvování. Na webu je možné přečíst si, kudy trasa povede, jak je dlouhá či náročná, jsou tam uvedeny i stručné informace o turistických zajímavostech a je možné vytisknout si mapku. [45]

Stezky jsou vhodnější pro vozíčkáře a neslyšící, neboť jsou převážně vedeny po zpevněných cestách. Naopak pro nevidomé jsou stezky nedostupné, neboť si požitek nemůžou vychutnat tak, jako ostatní.

Tabulka 12 - Stezky národního parku Podyjí

Název	Popis	Povrch	Označení bezbariérovosti		
					
Z Hnanic na Děvět mlýnů	pod známou středověkou vinicí Šobes, místy větší převýšení	zpevněná asfaltová cesta, lesní pěšina	BD	ND	B

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016, podle Linderová, 2012

Tabulka 12 - pokračování

Z Popic do Havraníků lesem a vřesovištěm	cca 5 km, směr Sealsfieldův kámen, pokud osoba nemůže až na vyhlídku, může odbočit na cyklotrasu	lesní pěšiny, vřesoviště	ČB	ND	B
Z Konic na vyhlídky Kraví hory	cca 4 km (tam a zpět)	zpevněná lesní cesta, vřesoviště	B	ND	B
Z Podmolí na vinici Šobes	přes cyklostezku, ke konci prudké klesání po asfaltu, 9 km (tam i zpět)	zpevněná asfaltová cesta	BD	ND	B
Z Čížova do nejmenšího rakouského města Hardeggu	cca 4 km, možnost parkovat i nedaleko vyhlídky	asfaltová silnice, louka, lesní cesta	ČB	ND	B
Z Vranova pod Ledové sluje	cca 4 km,	asfaltová silnice, lesní cesta, louka	B	ND	B

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016, podle Linderová, 2012

Tabulka 13 - Stezky společnosti Znovín Znojmo, a.s. - pro začátečníky

Název	Popis	Povrch	Označení bezbariérovosti		
					
Za vinicemi na okraji národního parku Podyjí	romantická procházka přírodou, prohlídka zajímavých míst (někdy nedostupné pro ZP osoby)	asfaltové cesty, polní cesty, vřesoviště	ČB	ND	ČB
Duševní pohoda	mystickou cestou po česko-rakouské hranici – železné oponě	asfaltové cesty, polní cesty	ČB	ND	ČB
Paradoxy „železné opony“	po hranicích železné opony aneb rakousko-české pohraničí dnes, prohlídka zajímavých míst (někdy nedostupné pro ZP osoby)	asfaltové cesty, polní cesty	ČB	ND	ČB
Romantika vesnice ve vinařském pohraničí na bývalé „železné oponě“	Historie, romantika a přírodní scénérie s vinicemi a vínem	asfaltové a polní cesty, vřesoviště	ČB	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, ZP – zdravotní postižení
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Tabulka 14- Stezky společnosti Znovín Znojmo, a.s. - pro pokročilé

Název	Popis	Povrch	Označení bezbariérovosti		
					
Sealsfieldův kámen a havranické vřesoviště	okrajem Národního parku Podyjí na vyhlídku ze Sealsfieldova kamene	asfaltové, polní a lesní cesty, vřesoviště, kamenité cesty	BD	ND	BD
Sealsfieldův kámen – Loucký klášter	fascinující údolí řeky Dyje, lesy, stepi a vinice	asfaltové, lesní a polní cesty, vřesoviště, kamenité cesty	BD	ND	BD
Sv. Wolfgang – vlčí pochod	fascinující údolí řeky Dyje, lesy, stepi i vinice	asfaltové, polní a lesní cesty, vřesoviště, kamenité cesty	BD	ND	BD
Údolím řeky Dyje	cestou od Louckého kláštera ve Znojmě na unikátní vinici Šobes	asfaltové, lesní a polní cesty, vřesoviště, kamenité cesty	BD	ND	BD
Za krásami národního parku Podyjí	větší okruh Národním parkem Podyjí přes Šobes, Znojmo a Havraníky	první část po asfaltových cestách, dále lesní cesty a vřesoviště	ČB	ND	BD
Královská – Králův stole – Loucký klášter	velký okruh scenériemi Národního parku Podyjí mezi Znojmem a Šobesem	asfaltové, lesní a polní cesty, vřesoviště, kamenité úseky	BD	ND	BD

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016, podle Linderová, 2012

2.2.2 Kulturně-historické atraktivity

Ve Znojmě a jeho okolí se nachází mnoho atraktivit, které lákají k návštěvě. Jedná se o hrady, ale i zámky či kostely. Hrad Bítov se nachází nedaleko Vranova nad Dyjí a disponuje bezbariérovým přístupem pro vozíčkáře, avšak pouze na nádvoří a do dvou výstavních sálů v jižním křídle. Ty slouží na výstavy obrazů či plastik, které se tam každoročně pořádají. Bezproblémový vstup je také do restaurace, kde se nachází i bezbariérová toaleta, vstup je možný i do pokladny s prodejem suvenýrů. Je možné navštívit i I. a II. okruh, pouze však po vynesení vozíčkáře po schodech do patra – to si musí vozíčkář zajistit sám.

Další známou a oblíbenou atraktivitou je zámek Vranov nad Dyjí. Zde mají vozíčkáři umožněnou účast na III. okruhu. Možné je navštívit i okruh I., tam ale musí být zdolány schody ke vstupu. U hlavní brány je jim k dispozici upravené sociální zařízení.

Po předchozí domluvě se správa zámku pokusí vozíčkáři zpřístupnit co nejvíce možných zajímavostí a sálů, které jejich zámek skýtá. Ve skupině, mohou být max. 3 vozíčkáři. [46]

Tabulka 15 - Bezbariérové světové památky

Název	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Zámek Vranov nad Dyjí	Vranov nad Dyjí	parkování naproti bráně (po domluvě až na nádvoří), po vynesení vozíku do 1. patra možná prohlídka	BD	ND	ČB
Hrad Bítov	Uherčice	BWC, část zpřístupněna	ČB	ČB	ČB
Zčícenina hradu Cornštejn	Bítov		BD	ND	BD
Znojemský hrad	Znojmo	zpřístupněna expozice Z dějin Znojemska, tištěný průvodce, popisky	ČB	ND	ČB
Zámek Bohutice	Bohutice	expozice křížové cesty, 1 parkovací místo, tištěný průvodce	ND	ČB	ČB
Zámek Uherčice	Uherčice	BWC, pokladna, arkádové a hlavní nádvoří (překonání 2 schodů), parky	ČB	ND	ND
Památník Prokopa Divíše	Znojmo, Přímětice	popisky v expozici	ND	ND	B
Knížecí rotunda Panny Marie a sv. Kateřiny	Znojmo	bohužel pro vozíčkáře nemožný vstup dovnitř	BD	ND	ND

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Při hledání informací o bezbariérovosti atraktivit jsme využívali především webové stránky jednotlivých zámků, hradů apod. ale kontaktovali jsme i turistická informační centra. Bohužel ne na všech internetových stránkách se tyto informace nachází. Opět zde byla využívána webová stránka www.jizni-morava.info, kde je posuzována bezbariérovost objektu pro vozíčkáře či neslyšící dle vyhlášky o obecných technických požadavcích, které zabezpečují bezbariérové užívání staveb, a to na základě prohlášení provozovatele. Bezbariérovost pro neslyšící se uvádí v případě, že personál ovládá znakovou řeč. [47]

Tabulka 16 - Církevní bezbariérové památky - přehled

Lokalita	Počet bezbariérových památek
Běhařovice	2
Bítov	1
Blížkovice	2
Bohutice	2
Božice	1
Břežany u Znojma	3
Citonice	1
Dobřínsko	2
Dyjákovice	1
Dyjákovičky	1
Dyje	1
Havraníky	1
Hevlín	1
Hluboké Mašůvky	2
Hnanice	1
Hodonice	3
Horní Břečkov	4
Horní Dubňany	4
Horní Dunajovice	2
Horní Kounice	2
Hostěradice	4
Hostim	4
Hrabětice	1
Hrádek u Znojma	2
Hrušovany nad Jevišovkou	2
Chvalatice	1
Chvalovice	1
Jaroslavice	2
Jevišovice	3
Jiřice u Miroslavi	1
Kadov u Miroslavi	1
Konice u Znojma	1
Korolupy	1
Lančov	1
Lechovice	3
Litobratřice	1
Lubnice	1
Lukov u Znojma	2
Mašovice	1
Mikulovice u Znojma	2
Miroslav	3
Moravský Krumlov	5
Našiměřice	1
Olbramkostel	2
Olbramovice u Moravského Krumlova	2
Oleksovice	2
Pavlice	2
Petrovice u Moravského Krumlova	1
Popice u Znojma	2
Práche	1
Prosiměřice	2

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Tabulka 16 - pokračování

Přímětice	1
Slup	1
Stálky	1
Starý Petřín	1
Šafov	1
Šatov	1
Štítary na Moravě	2
Tasovice	1
Těšetice u Znojma	1
Trstěnice u Moravského Krumlova	2
Únanov	1
Valtrovice	1
Vedrovice	1
Vémyslice	2
Višňové u Znojma	1
Vranov nad Dyjí	1
Vratěním	1
Vrbovec	1
Znojmo-Hradiště	1
Znojmo-Louka	1
Znojmo-sv. Kříž	2
Znojmo-sv. Mikuláš	3
Žerotice	2

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Většina kostelů je přístupná především pro osoby se sluchovým postižením, neboť si mohou kostel prohlédnout a někdy na nich bývá tabulka s pár informacemi např. o historii. Dále jsou některé zcela přístupné či přístupné s doprovodem pro vozíčkáře. Doprovod je důležitý např. při překonávání schodů u vstupu. Pro nevidomé jsou tyto objekty nedostupné.

Informace o církevních památkách, kam řadíme kostely, kapličky apod., byly zjišťovány prostřednictvím webových stránek brněnského biskupství pod podtitulem Znojemské, Vranovské a Moravskokrumlovské děkanství. Následně byla bezbariérovost, či přístupnost jednotlivých objektů analyzována prostřednictvím obrazových materiálů, případně osobní návštěvou. [48]

2.2.3 Kulturně-společenská zařízení

Ke kulturně-společenským zařízením se řadí muzea, galerie, divadla, kina apod. Ne všechna zařízení, v naší sledované oblasti, jsou přístupná pro zdravotně postižené. Hlavním problémem bývá lokalizace v patře budovy, kdy tuto bariéru např. vozíčkář není schopen překonat.

Tabulka 17 - Kulturně-společenská zařízení

Název	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Muzeum	Vedrovice	BWC,	B	ND	ČB
Muzeum Československého opevnění – 1935-1938	Olbramovice		BD	ND	ND
Muzeum motocyklů a Veteransalon	Lesná u Znojma	z větší části bezbariérové, max. 2-3 schůdky mezi sály, možnost osahat si některé exponáty	ČB	ČB	ČB
Minoritský klášter – Jihomoravské muzeum	Znojmo	bezbariérový přístup do 1. patra, popisky	ČB	ND	ČB
Městské muzeum a galerie Knížecí dům	Moravský Krumlov	popisky	ND	ČB	ČB
Muzeum motorismu	Znojmo	popisky	ČB	ND	ČB
Galerie Dům umění	Znojmo	popisky	ND	ND	ČB
Tatra muzeum	Bitov	popisky	ČB	ND	ČB
Muzeum kol	Boskovštejn	popisky	ND	ČB	ČB
Radniční věž	Znojmo	pouze po dohodě a s doprovodem	ND	ND	ČB
Vlkova věž – ochutnávka vín a vyhlídka	Znojmo	bezbariérový vstup do přízemí, kde je ochutnávka a informace o vinařství	ČB	ND	ČB
Sonnentor – závod na zpracování čajů a koření	Čejkovice		B	B	ND
Stará škola – ruční papírna	Želetice	popisky	ČB	ČB	ČB
Prehistoric park	Chvalovice	BWC, popisky	B	ND	ČB
Minipivovar Bitov	Bitov				
Znojenské podzemí	Znojmo	z části přístupný klasický okruh, popisky	ND	ČB	ČB
Konopná farma Bitov	Bitov	kolem baru plážový písek	BD	BD	ČB
Návštěvnické centrum NP Podyjí	Čížov	BWC, schodištní výtah	B	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

I když atraktivit, které by mohli osoby se zdravotním postižením navštívit, není mnoho, i přesto jsou to místa někdy neobvyklá a zajímavá. Zajímavá je například provozovna na zpracování čaje a koření, kde je možná exkurze. Návštěvníci mohou zjistit, jak je zboží zpracováváno a také mohou objevit nové druhy koření, které dosud neznali. Jelikož má firma i svůj e-shop, kde prodává různé druhy kávy, čaje, sladkosti ale i slané produkty, pravděpodobně je možné zakoupit je i po absolvování exkurze. [49]

Dalším atraktivním místem je Vlkova věž, kde se v přízemí nachází informační centrum. Personál zde poskytuje návštěvníkům informace o vinařství v oblasti. Nechybí ani ochutnávka vín či možnost nákupu. V případě zájmu si lidé mohou zakoupit

vstupenku a i s vínem vystoupat na vyhlídku věže, kde je možné vypít víno při pohledu na město Znojmo z ptačí perspektivy. [50]

2.3 Realizační předpoklady

Díky realizačním předpokladům je možné uskutečňovat cestovní ruch v jednotlivých oblastech s příznivými lokalizačními podmínkami. Umožňují dopravit se do určitého místa, ubytovat se tam či se tam stravovat a využívat sportovně rekreační zařízení. (Drobná, Morávková, 2004, s. 22)

2.3.1 Ubytovací zařízení

Ubytovací zařízení (dále jen UZ) pro osoby se zdravotním postižením musí splňovat různá kritéria. Např. vozíčkáři potřebují dostatečně široké vstupní dveře a to dobře přístupné a nejlépe na úrovni komunikace pro chodce, širší chodby pro otočení vozíku, pokoj buďto v přízemí nebo dostupný výtahem/plošinou apod. Osoby zrakově postižené vyžadují materiály v Braillově písmu, přizpůsobené a bezpečné pokoje, označení překážek na chodbách apod. Neslyšící požadují popisky a ukazatele nebo zesílené signální zvuky. Vhodné je, pokud personál ovládá znakovou řeč. [38]

Dle Českého statistického úřadu se v okrese Znojmo nachází 153 hromadných ubytovacích zařízení. [51]

Bezbariérovost UZ byla zjišťována v rámci sekundárního průzkumu. Analyzovali jsme webové stránky, jednotlivých ubytovacích zařízení, několik rezervačních serverů a samozřejmě i turistická informační centra. Když už se na stránkách vyskytovala informace o bezbariérovosti, jednalo se především o vhodné prostředí pro tělesně postižené, tedy vozíčkáře.

22 UZ nabízí bezbariérové jak ubytování, tak i možnosti stravování v restauraci. Z toho 10 UZ nabízí pouze bezbariérovou restauraci. Nakonec 4 UZ mají sice bezbariérový přístup a mají již zkušenost s pobytem zdravotně postižené osoby, avšak sociální zařízení neodpovídá potřebnému standardu. Proto jsou tato 4 zařízení vhodná pouze v doprovodu. Celkem se tedy jedná o 37 UZ poskytujících bezbariérové ubytování.

Při zjišťování bezbariérovosti jsme využívali několik webových stránek, např. Český statistický úřad, firmy.cz a www.jizni-morava.info, kde jsou informace jak o UZ, tak PZ ale i atraktivitách v oblasti Znojmo a okolí. [52]

Tabulka 18 - Ubytovací zařízení

Název	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Hotel Prestige ****	Znojmo	bezbariérový přístup do hotelu, restaurace, možnost pobytu se zvířetem	ČB	BD	ČB
Hotel Ryšavý ***	Vémyslice	1 bezbariérový pokoj, restaurace	B	ND	ND
Hotel Happy Star ****	Znojmo - Hnanice	bezbariérový přístup, restaurace, wellness, WC, salónky, možnost pobytu se zvířetem	ČB	BD	ČB
Penziony a restaurace GAUDEO	Vranovská přehrada, Štítary	4 bezbariérové apartmány, restaurace	B	ND	ND
Penzion Podzámčí	Jaroslavice	z poloviny bezbariérový, 4/3 lůžkové a 1/4 lůžkový bezbariérový pokoj	B	BD	ND
Pension privát Bohemia	Šatov	1 bezbariérový pokoj (koupelna nevhodná pro elektrické vozíky), jídelna, parkování	B	BD	BD
Markovy vinné sklepy	Olbramovice	vinárna (malý nájezd), vinice	ČB	BD	ČB
Penzion U Hraběnky	Petrovice	bezbariérová restaurace, WC	ČB	ND	ND
Hotel Savannah ****	Znojmo	bezbariérový přístup, wellness centrum, lobby, restaurace, salónky	ČB	ND	ČB
Zámecký hotel ***	Vranov nad Dyjí	zdvíhací plošina do 1. poschodí, 2 bezbariérové pokoje, restaurace, salónky, WC	B	BD	ČB
Penzion Eden	Znojmo	2 bezbariérové pokoje, restaurace	B	BD	BD
Hotel Weiss ***	Lechovice	bezbariérová restaurace, vinárna, sklípek, venkovní terasa, WC	ČB	ČB	ND
Pension HAM HAM National Park	Znojmo-Havraníky	5 pokojů s bezbariérovým přístupem – z toho 1 pro vozíčkáře, letní zahrádka, soc. zařízení	B	ND	ND
Hotel Epopej ***	Moravský Krumlov	bezbariérové ubytování a restaurace	B	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Tabulka 18 - pokračování

Hotel Zetocha ***	Hevlín	bezbariérový vstup postraním nájezdem, restaurace, parkování	ČB	ND	ND
Hotel Club ***	Vranovská ves	bezbariérový vstup do hotelu i pokojů, k dispozici výtah, problém s vjezdem do koupelny, restaurace	ČB	ND	ND
Penzion Semerád ***	Hevlín	bezbariérový pokoj, kuchyně a jídelna	B	ND	ND
Slunečný penzion	Tasovice	možnost ubytování osob s omezenou schopností pohybu, speciálně upravené koupelna pro vozíčkáře, BWC v kavárně	B	ND	ND
Penzion Jelen ***	Vranov nad Dyjí	znaková řeč personálu	ND	ČB	ČB
Penzion Relax	Vranov nad Dyjí	bezbariérový přístup, pokoje	B	ND	ND
Hotel Lahofer	Znojmo	1 bezbariérový pokoj, restaurace (pomocí nájezdových lyžin – pouze pro mechanický vozík)	B	ND	ND
Penzion M	Vranovská přehrada - Štítary	1 bezbariérový pokoj, další pokoje snadno přístupné, ne plně vybaveny, restaurace	B	ND	ČB
Penzion a Camping Muzeum	Lesná u Znojma	možnost bezbariérového ubytování bezbariérový penzion s kempem	B	BD	ČB
Chata Oslavanka	Bítov	bezbariérové ubytování	B	ND	ND
Ubytování Pecinová	Znojmo	1 pokoj s bezbariérovým přístupem (4lůžkový)	B	ND	ND
Hotel Vinice-Hnanice	Hnanice	2 bezbariérové pokoje, bezbariérový přístup i do restaurace, BWC, parkování	B	ND	ČB
Statek Vranč	Bítov	bezbariérové ubytování (přízemní dům), nevhodný sprchový kout pro vozíčkáře	BD	ND	ND
Camp-penzion Havraníky	Havraníky	bezbariérový přístup do pokoje v přízemí, nevhodné soc. zařízení	BD	BD	BD
Penzion a hospůdka Na Perku	Znojmo	bezbariérové ubytování i restaurace (do května 2016 oprava okolí – znemožněn přístup pro vozíčkáře)	B	BD	ČB
Penzion Eden	Znojmo	2 bezbariérové pokoje v přízemí, bezbariérový přístup	B	BD	BD

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Tabulka 18 - pokračování

Penzion Solnice	Znojmo	1 bezbariérový pokoj, bezbariérový přístup (majitelé nenapadá překážka pro nevidomé či neslyšící)	B	ČB	ČB
Farma Trnka	Křepice	bezbariérový přístup, možnost pobytu se zvířetem, hypoterapie, jízda na koni	BD	BD	BD
Autocamp Pohoda	Únanov	bezbariérové WC a kuchyňka (nutno však být ubytován ve vlastním stanu či karavanu)	-	ND	BD
Penzion Rumburak	Bitov	bezbariérový vstup do restaurace, 3 pokoje v přízemí (neupravené soc. zařízení → doprovod)	BD	ND	ČB
Penzion Na Kolářce	Uherčice	bezbariérový přístup, pokoj v přízemí	B	BD	ND
Penzion Herold	Vranov nad Dyjí	bezbariérový přístup do restaurace	BD	ND	ČB
Penzion U Tesařů	Bitov	bezbariérový vstup do restaurace, kavárny	ČB	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Vhodná ubytovací zařízení se skládají z hotelů, penzionů, ranče, statku, campu, ranče, ale i ubytování v soukromí. Většinou se však jedná o bezbariérovost pro osoby tělesně postižené. UZ mají min. 1 pokoj, který je dvoulůžkový, ale třeba i čtyřlůžkový. Restaurace je většinou zařízena v přízemí UZ, které je pro osoby na vozičku lehce dostupné. Pokud je u některého hotelu nebo penzionu při vstupu schod, může mu buďto pomoci personál či asistent, který s ním cestuje. Pokud se jedná o nevidomé, na žádné webové stránce není uvedeno, jestli jsou k dispozici materiály v Braillově písmu. Pokud ale na chodbách a v prostorách UZ není mnoho překážek a personál je ochotný pomoci, či nevidomí cestuje s někým, je pro něj UZ částečně bezbariérové. Pro neslyšící jsou důležité různé ukazatele a popisky, třeba i materiál o hotelu s informacemi, kde co může host najít a v takovém případě jej považujeme za částečně bezbariérový.

Ubytovací zařízení nabízející pouze ubytování, jsou tvořeny jedním hotelem, osmi penziony, muzeem, které vlastní penzion a ubytováním v soukromí, což je chata a ubytování v rodinném domě. Tyto zařízení nabízejí opět min. 1 pokoj, výjimečně i více. Když hotel nenabízí možnost stravování, poskytuje například wellness služby,

kteře jsou i pro osoby se zdravotním postižením využitelné. Jedná se např. o masáž nebo hernu. V penzionu Jelen personál ovládá znakovou řeč. [53-56]

UZ v oblasti Znojma a okolí nabízí kromě stravování také další službu, což je ochutnávka vín od místních vinařů. Informace o možnosti účasti zdravotně postižené osoby na této aktivitě ale chybí.

2.3.2 Pohostinská zařízení

K pohostinským zařicením (dále jen PZ) patří restaurace, pizzerie, kavárny vinárny, denní bary, noční bary, disco bary, cukrárny, bufety, bistra apod. Jelikož dnes i osoby se zdravotním postižením mají možnost cestovat a účastnit se tak cestovního ruchu, měla by pro ně být tato zařízení upravována. Na základě platné legislativy však není zcela jasné, jak by mělo být upraveno, aby bylo vyhovující. Proto např. pro vozíčkáře stačí, aby byl vstup do zařízení z komunikace pro chodce. V případě, že se před provozovnou nachází nějaká bariéra, např. dva až tři schody, může jí vozíčkář překonat za pomoci asistenta či svého doprovodu. Pro nevidomé návštěvníky to je ale těžší, neboť jednotlivá zařízení nemusí nabízet jídelní lístek v Braillově písmu. Pro neslyšící je vhodné v podstatě každé PZ, neboť stačí tištěný jídelní lístek. [57]

Tabulka 19 - Pohostinská zařízení

Název	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Cafe Muzeum	Znojmo	restaurace, kavárna, bezbariérový přístup	B	ND	ČB
Bermuda Pajzl	Znojmo	bar, hudební klub, bezbariérový přístup	B	ND	ČB
Illegal bar	Znojmo	restaurace, bar, bezbariérový přístup, povolen vstup psa na vodítku	B	ND	ČB
Restaurant Praha	Znojmo	restaurace, bezbariérový přístup, povolen vstup psa na vodítku	B	ND	ČB
La Casa Navarra	Znojmo	restaurace, bezbariérový přístup	B	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Tabulka 19 - pokračování

Cafe Capuccino	Znojmo	restaurace, bezbariérový přístup	B	ND	ČB
Hospůdka U Brány	Znojmo	hospůdka plně bezbariérové	B	ND	ČB
Restaurace Větrný mlýn	Lesná	restaurace, bezbariérový vstup	B	ND	ČB
Restaurace a pizzerie Parník	Vranov nad Dyjí	restaurace, pizzerie, bezbariérový přístup, povolen vstup psa na vodítku	B	ND	ČB
Restaurace na Selské a krčma U Karla	Dobšice	restaurace, bezbariérový přístup	B	ND	ČB
Cafe Bar Flower	Přimětice	kavárna, bezbariérová zahrádka	ČB	ND	ČB
American Chance Casinos – Route 59	Chvalovice	restaurace, bar, casino, bezbariérový vstup	B	ND	ČB
Vinotéka Jezuitská	Znojmo	vinárna, bezbariérový vstup pouze do přízemí	ČB	ND	ČB
Restaurace skleník	Onšov	restaurace, kavárna, vinárna, bezbariérový přístup	B	ND	ČB
Formosa	Vranov nad Dyjí	bezbariérový přístup, restaurace	B	ND	ČB
Country Saloon	Vranov nad Dyjí	bezbariérový přístup	B	ND	ČB
Větrný mlýn	Lesná	BWC, parkování	ČB	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Nejvíce bezbariérových PZ se nachází ve městě Znojmo. Většinou se jedná o restaurace, dále taky kavárny. Oblast Znojma je vinařská oblast, což podmiňuje širokou nabídku vináren. Jelikož se ale nachází převážně ve sklípčích, jsou pro vozičkáře nedostupné. Pro neslyšící jsou dostupné částečně, víno si vychutnat mohou, jsou ale ochuzeni o odborný výklad a povídání. [57, 58]

2.3.3 Sportovně rekreační zařízení

Ke sportovně rekreačním zařízením patří např. aquaparky, koupaliště, lyžařská střediska, posilovny apod. Mnohdy je pro zdravotně postižené osoby obtížné získat informace o přístupnosti těchto zařízení.

Avšak některé hotely, např. Hotel Savannah či Hotel Happy Star ve Znojmě, nabízí jak pro své hosty, tak i pro veřejnost různé wellness služby, jako třeba masáže, koupele, vířivky, sauny apod., které mají možnost navštívit i zdravotně postižení hosté či návštěvníci města.

Sportcentrum a penzion Šanov nabízí služby relaxační, jako sauna nebo solárium, které by mohly využít jak nevidomí, tak neslyšící s doprovodem. Ve vedlejší budově se nachází fitnesscentrum, které má vstup v přízemí, návštěva je tedy možná i pro tělesně postiženou osobu. [59]

Ve Znojmě se nachází Městské lázně, které by mohly využít nejpravděpodobněji pouze neslyšící díky informačním tabulím v budově, neboť před vstupem je mnoho schodů. Nevidomí by jej mohli navštívit pouze v případě doprovodu. Nachází se tam vyžití jako bazén, sauna solárium apod. [60]

Ve městě Hrušovany nad Jevišovkou se nachází krytý bazén, který má bezbariérový vstup a zařízení pro imobilní osoby. Bazén se nachází v rehabilitačním centru, kde je mimo jiné i ordinace neurologie a léčebná rehabilitace. [61]

Autocamp Únánov a koupaliště Pohoda by mohly být vhodné pro vozíčkáře s doprovodem, v případě upraveného obytného automobilu. Nenachází se tam žádné překážky, které by nepřekonal vozíkem. Mimo jiné se tam nachází také bezbariérové sociální zařízení. Autocamp by také mohl navštívit neslyšící, nejlépe také s doprovodem. [62]

2.3.4 Doprava

Doprava v okrese Znojmo je zabezpečena Integrovaným dopravním systémem Jihomoravského kraje, ve kterém je zainteresováno několik dopravních společností. Na webových stránkách je možnost vyhledat si spoj, dokonce i linku opatřenou nízkopodlažním autobusem pro osoby na vozíčku či s horší schopností pohybu.

Dopravu na Znojemsku zajišťují společnosti jako: BDS-Bus, ČSAD Tišnov, ICOM Transport, Trado Bus, Tredos, ZDS Psota nebo ČD, a.s. [63]

Doprava je rozdělena na dopravu po městě Znojmě a po okolních obcích a menších městech. Linky jezdící po Znojmě jsou očíslovány 801 až 805 + dvě noční linky 808 a 809. Linky meziregionální jsou očíslovány 810 až 822 – tyto spoje vyjíždí ze Znojma do přilehlých obcí a menších měst a zpět, 830 a 831 vyjíždí z oblasti Vranov nad Dyjí a nakonec 835 a 836 jsou kratší linky přes Lechovice. [63]

Větší podíl autobusových linek ve Znojmě zabírá společnost: Znojemská dopravní společnost Psota, a to hlavně na linkách 802 až 805. Jedná se o jednu z největších dopravních společností na Znojemsku. [63]

Společnost BDS-Bus má ze 75% nízkopodlažní autobusy, aby snadněji mohli cestovat lidé se zdravotním postižením, ale i rodiče s kočárky.

Na internetových stránkách integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje je uvedeno, že od roku 2010 dochází ke změně v městské dopravě města Znojma. Je uvedeno, že většina autobusů bude bezbariérových a umožní tak snazší nástup tělesně postiženým osobám. Dále budou autobusy vybaveny hlásičem zastávek. A pro nevidomé a slabozraké bude zajištěno zvukové hlášení. [64]

České dráhy jsou také připraveny na cestování osob na vozičku, a to formou mobilní plošiny pro vozičkáře. Před jejím použitím je však nutné telefonicky se ohlásit. České dráhy nabízejí i možnost vyhledání spoje dle zdravotního postižení. [65]

2.3.5 Cestovní kanceláře

V bývalém okrese Znojmo se nenachází mnoho cestovních kanceláří nebo agentur. A ve většině případů se jedná o malé podniky. Ovšem nachází se tam pobočka jedné z největších a nestarších cestovních kanceláří v České republice, a to CK Fisher. Ta jako jediná poskytuje alespoň služby pro osoby se zdravotním postižením, které jsou spojeny s dopravou. Jedná se o služby jako pojízdné křeslo na letišti, pojízdné křeslo do schodů, přeprava elektrického vozíku, pro neslyšícího bude po jeho ohlášení upraven let a nevidomá osoba si s sebou může vzít vodícího psa. Cena se odvíjí od konkrétního letu a všechny tyto služby musí být ohlášeny alespoň 48 hodin dopředu, aby se na ně mohl personál připravit. [66]

2.4 Selektivní předpoklady

Selektivní předpoklady ovlivňují rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti. Dělí se zpravidla na objektivní a subjektivní. K objektivním řadíme bezpečnost a politickou stabilitu oblasti, životní prostředí nebo ekonomickou a životní úroveň místních. Subjektivní předpoklady ovlivňují cestující při rozhodování, jaké místo navštíví. Rozhodnutí záleží na rodinných poměrech, psychologických faktorech ale i na módních

trendech, propagaci destinace a někdy i znalost jazyků. (Drobná, Morávková, 2004, s. 22)

V souvislosti s rozvojem cestovního ruchu zdravotně postižených osob, resp. přístupného cestovního ruchu, můžeme za selektivní předpoklady považovat existenci organizací osob se zdravotním postižením, případně specializovaných webových informačních portálů. Zejména v případě, kdy se např. organizace zabývá i podporou cestování, poznávání, rekreace apod.

a) Organizace osob se zdravotním postižením - Existuje mnoho organizací, které osobám se zdravotním postižením pomáhají při zvládnání jejich situace, aby se mohli začlenit do společnosti. Někdy tyto subjekty umožňují lidem i cestovat nebo pro pomoc při cestování osob se zdravotním postižením vznikly přímo specializované organizace.

Svaz tělesně postižených v České republice, o.s., místní organizace Vozičkáři Znojmo sdružuje osoby, zejména, se zdravotním postižením a hájí jejich zájmy. Způsob, jakým tato organizace pomáhá s cestováním zdravotně postiženým, jsou rehabilitační pobyty. Letošní rok mají v plánu např. poznávací zájezd na Šumavu nebo po Karlových Varech. Tato organizace má své pobočky např. v obcích Miroslav nebo Oslavany. [67]

Organizace pro nevidomé TyfloCentrum mající svoji regionální pobočku ve Znojmě se snaží pomáhat lidem se zrakovým postižením začlenit se do normálního života a zvýšit jeho kvalitu. Tato organizace pro své klienty různé exkurze a jednodenní výlety. Jedná se např. o psychorehabilitační pobyty nedaleko Nového Města na Moravě, kde jsou na programu různé terapie (aromaterapie, muzikoterapie), trénink paměti či kurz efektivní komunikace a mnoho dalšího. [68]

b) Specializované webové portály – K webovým portálům, které jsme při zpracování využívali a jsou také vhodnými průvodci pro zdravotně postižené osoby, patří např. www.jizni-morava.info, disway.cz, ale třeba i mapybezbarier.cz. Na všech těchto portálech mohou zdravotně postižení zjistit, které objekty jsou pro ně využitelné, kam se mohou zajet podívat apod. Na portálu disway.cz, po registraci či přihlášení, mohou uživatelé zadávat komentáře, hodnocení zda je místo vhodné pro nevidomé, neslyšící či vozičkáře. Ostatní poté ví, kam mohou cestovat a co stojí za návštěvu.

Tabulka 20 - Webové portály pro zdravotně postižené osoby

Název	Popis webové stránky
www.jizni-morava.cz	na této stránce se nachází informace o většině ubytování, možnosti stravování ale i atraktivitách či sportovních zařízení, informace o bezbariérovosti dle druhu postižení
disway.cz	portál pro cestování bez bariér
mapybezbarier.cz	mapa ukazující bezbariérové objekty pro vozičkáře dle přístupnosti a typu objektu
ceske-hospudky.cz	seznam stravovacích zařízení dle okresu a možnost nastavení filtru pro bezbariérovost zařízení
helpnet.cz	portál s informacemi a aktualitami z České republiky v oblasti bezbariérovosti
zizushandicapem.cz	informace pro zdravotně postižené, aktuality, odkazy na kulturu, typy na cestování apod.

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Zajímavý webový portál je ruce.cz, který pomáhá neslyšícím lidem. Na těchto stránkách se mohou dočíst o tomto typu postižení, nachází se zde informace ke kultuře či vzdělání apod. Portál obsahuje také informace o tzv. SignWriting. [69]

„SignWriting (SW), neboli “znakopis”, je vizuální zápisový systém, který umožňuje psát a číst jakýkoliv znakový jazyk na světě. SW využívá vizuálních symbolů k reprezentaci tvarů ruky, pohybů a mimiky jakéhokoliv znakového jazyka.“ [70]

2.5 Zhodnocení potenciálu Znojma a okolí pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

I přes menší rozlohu zkoumané oblasti je možné najít podniky, které se snaží vyhovět požadavkům zdravotně postižených návštěvníků.

Nejvhodnějším řešením bezbariérovosti je vstup na stejné úrovni, jako je komunikace pro chodce, neboť poté se nemusí provádět žádné rekonstrukce či instalovat speciální plošiny pro přístup do objektu. Pro neslyšící jsou nezbytné alespoň ukazatele či popisky nebo písemné materiály s informacemi, což není příliš nákladné. Naopak pro nevidomého návštěvníka jsou nejvhodnější materiály v Braillově písmu, ovšem málokterý podnik jimi disponuje. Proto je převážná část podniků, bez doprovodu, pro nevidomého návštěvníka nedostupná.

Průzkum realizovaný v oblasti Znojmo a okolí se zabýval přístupností ubytovacích a pohostinských zařízení, přírodních a kulturních atraktivit, kulturně-spoločenských

a sportovně-rekreačních zařízení, ale také možností využití bezbariérové dopravy osobami se zdravotním postižením.

Konstatujeme, že na území Znojma a okolí se nachází celkem 36 ubytovacích zařízení, které nabízí buďto bezbariérové ubytování nebo stravování v restauraci. Co se týče pohostinských zařízení, včetně hotelů s možností bezbariérového vstupu do restaurace, je těchto zařízení 27. Když se zaměříme na sportovně-rekreační zařízení, není jich mnoho a převážně se jedná o služby relaxační. Bezbariérová doprava v této oblasti není problém, neboť dopravci se snaží využívat nízkopodlažní autobusy, a to až ze 75%. V případě přírodních a kulturních atraktivit nebo kulturně-společenských zařízení, zdravotně postižení návštěvníci mohou využít stezky v NP Podyjí či vinařské stezky, navštívit několik muzeí, hradů a zámků. Přístupných a pro osoby se zdravotním postižením přizpůsobených atraktivit není v oblasti mnoho, přesto se jedná o místa s půvabem či zajímavými exponáty. V některých objektech je také možné domluvit se na osahání alespoň pár exponátů nebo haptické prohlídky, což uvítají návštěvníci se zrakovým postižením.

Dle stupnice hodnocení se, s 19 body, jedná o oblast se zvýšeným potenciálem. To znamená, že Znojmo a okolí je průměrně vybaveno zařízeními a objekty, které jsou pro osoby se zdravotním postižením vhodné a přístupné. Mohou si zde vybrat z několika bezbariérových ubytovacích zařízení, restaurací a využít sportovně-rekreační nebo kulturně-historická zařízení ve svém volném čase a poznávat tak místní pozoruhodnosti.

Tabulka 21- Hodnocení potenciálu cestovního ruchu zdravotně postižených osob

Hodnotící kritéria	Charakteristika	Body
bezbariérové ubytovací zařízení	- více než 15 % všech UZ (17,7 %)	2
bezbariérové pohostinské zařízení	- více než 20 % všech PZ (20,6 %)	3
sportovně-rekreační zařízení	- bezbariérové koupaliště/aqvaparky	2
	- fotbalové, hokejové a jiné stadiony	0
	- jiná sportoviště	0
přístupné cyklotrasy a turistické stezky	- více než 10 % turistických stezek	3
	- méně než 10 % cyklotras	2
	- přizpůsobeny sjezdovky a trasy běžeckého lyžování	0
kulturně-historické památky	- hrady/zámky/kostely částečně přístupné s doprovodem	1
	- hrady/zámky/kostely	2
	- muzea/galerie/skanzeny přístupné s doprovodem	1
	- částečně přístupná muzea/galerie /skanzeny	2
	- divadla	0

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016, podle Linderová 2012

Tabulka 21 - pokračování

cestovní kanceláře	- nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v tuzemsku	0
	- nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v zahraničí	0
webové portály	- ano	1
Hodnocení		19

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016, podle Linderová 2012

V námi zkoumané oblasti shledáváme pozitivním dostatek ubytovacích i pohostinských zařízení. Bohužel však málokterý hotel je skutečně připraven na návštěvníka se zrakovým postižením. Při kontaktování jednotlivých objektů nám někdy bylo sděleno, že pro nevidomé žádné služby nemají, ale byl tam již ubytován např. s asistentem či rodiči.

Negativně hodnotíme těžko zjistitelné informace o bezbariérovosti, ať už ubytovacích a pohostinských zařízení nebo památek. Na málokteré webové stránce je informace o bezbariérovosti uvedena. Naopak na webu znojemského informačního centra jsou vedena některá ubytovací zařízení jako bezbariérová. Po kontaktování jsme však zjistili, že vhodná, pro osoby zdravotně postižené, nejsou.

Zdravotně postižení návštěvníci mohou v oblasti strávit aktivní dovolenou využitím cyklotras a pěších tras v přírodě národního parku Podyjí i mimo něj, což ocení zejména milovníci přírody. Na své si přijdou i osoby, které chtějí navštívit kulturně-historická nebo kulturně-společenská zařízení. I když ne všechna tato zařízení jsou pro zdravotně postižené návštěvníky dostupná.

V případě, že návštěvníci chtějí dovolenou strávit relaxací, mohou využít relaxační centra ubytovacích zařízení (např. Hotel Savannah, Happy Star). Pokud by chtěl vozičkář rehabilitovat v bazénu, může navštívit krytý bazén v Hrušovanech nad Jevišovkou. Zde je připraveno zařízení, které tělesně postiženým osobám umožňuje vstup do bazénu.

Dále existuje několik webových portálů, které mohou zdravotně postižené osoby využívat před i během jejich cesty. Ty umožňují zjišťovat, zda mohou objekt zdravotně postižené osoby navštívit, umožňují najít si vhodnou restauraci apod.

Konstatujeme, že Znojmo a okolí má potenciál pro další rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením. Ke zlepšení by dle našeho názoru mohl přispět i webový

portál, kde by všechny informace o bezbariérových objektech byly na jednom místě a snadno dosažitelné. Případně by, alespoň základní informace, mohlo na svých webových stránkách uvádět i informační centrum.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit potenciál cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky ve Znojmě a okolí. V návaznosti na cíl jsme si vymezili výzkumné otázky.

- a) Jaké jsou možnosti bezbariérového ubytování v cestovním ruchu ve Znojmě a okolí?
- b) Jak jsou bezbariérová zařízení propagována?
- c) Jak jsou pohostinská zařízení ve Znojmě a okolí připravena na návštěvu zdravotně postižených osob?
- d) Jaké možnosti využití volného času mají zdravotně postižení návštěvníci ve Znojmě a okolí?
- e) Jak je možné získat informace o pobytech vhodných pro zdravotně postižené osoby ve Znojmě a okolí?

Ve Znojmě a okolí se nachází 17,7 % bezbariérových ubytovacích zařízení. Jedná se převážně o hotely nebo penziony. Bezbariérový vstup je zajištěn nájezdní rampou, výtahem, plošinou, někdy i vstupem přímo z komunikace pro chodce. V zařízení se nachází vždy minimálně jeden bezbariérový pokoj přizpůsobený pro vozičkáře, včetně upraveného sociálního zařízení. Většina těchto ubytovacích zařízení poskytuje také možnost stravování ve vlastní restauraci, která je také bezbariérová.

Informace o bezbariérovosti nejsou vždy dobře dohledatelné. Jednotlivé objekty se na internetu prezentují vlastními webovými stránkami, kde se málokdy objevuje informace o možnosti bezbariérového přístupu či pokoje. Na různých rezervačních serverech jsou ubytovací zařízení také propagována, zmíněn je i bezbariérový přístup. Podrobnější informace však uvedeny nejsou. Nejjednodušším způsobem, jak si osoba se zdravotním postižením může zjistit, zda je pro objekt vhodný, je proto kontaktování zařízení e-mailem nebo telefonicky.

Pohostinská zařízení jsou připravena, na zdravotně postižené návštěvníky, lépe. Celkem se jich ve zkoumané oblasti nachází 20,6 %. Jejich celkový počet je však, oproti ubytovacím zařízením, nižší, a to včetně ubytovacích zařízení poskytujících pouze

bezbariérový vstup do restaurace. Jedná se o klasické restaurace, ale i kavárny či vinárny.

Osoby se zdravotním postižením mohou, ve Znojmě a okolí, trávit volný čas v různých zařízeních. Je možno navštívit národní park Podyjí, kde jsou zpevněné trasy pro pěší turistiku vhodné i pro invalidní vozík, vinařské trasy, které je možné využívat i jako cyklotrasy. Nachází se zde také hrady a zámky, muzea a galerie, které se snaží zpřístupnit své expozice i zdravotně postiženým osobám. Může to být formou haptické prohlídky, kdy si osoby se zrakovým postižením mohou osahat určité předměty v expozici, popiskami v expozici či tištěným textem pro osoby se sluchovým postižením. Pro tělesně postižené může však prohlídka v historických objektech představovat problém, neboť objekty někdy nesmějí, na základně rozhodnutí Národního památkového ústavu, rekonstruovat budovu pro zpřístupnění osob na vozíčku či instalovat pomocná zařízení. Dále mohou zdravotně postižení návštěvníci využívat relaxačních služeb v některých hotelech, krytý bazén s bezbariérovým vstupem do vody apod.

Co se týče cestovních kanceláří, v oblasti bývalého okresu Znojma, se nenachází ani jedna, která by se na pobyty osob se zdravotním postižením zaměřovala. Proto si tyto osoby musí dovolenou obstarávat sami či se účastnit pobytů a výletů v rámci organizací, které pomáhají osobám se zdravotním postižením při začleňování se do společnosti.

Na základně provedené analýzy jsme zjistili, že objekty se většinou soustředí na osoby tělesně postižené a zapomínají na přizpůsobování se osobám se zrakovým a sluchovým postižením.

Celkem získalo Znojmo a okolí 19 bodů. Jedná se o průměrný potenciál dané oblasti - v připravenosti na návštěvu zdravotně postižených osob.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch pro střední školy a veřejnost*. 2004. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-901-7

GÚČIK, Marian. *Cestovní ruch: úvod do štúdia*. 1. vyd. Banská Bystrica: Dali-BB, 2010, 307 s. Knižnica cestovného ruchu, 15. ISBN 9788089090808.

HOLEČEK, Milan, Peter MARIOT a Miroslav STRÍDA. *Zeměpis cestovního ruchu: učebnice pro hotelové a jiné střední školy: příručka pro průvodce cestovního ruchu*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, 2005. ISBN 80-86034-64-X.

HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.

KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu: nové produkty z hlediska motivace účastníků cestovního ruchu, nové trendy v nabídce turismu pro specifické skupiny, názorné příklady ze zahraničí i z České republiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, c2013. ISBN 978-80-247-4603-6.

LINDEROVÁ, Ivica. *Možnosti rozvoja cestovného ruchu zdravotne postihnutých osôb v turistickém regióne Vysočina*. Studia Turistica. 2012, s. 24-34. ISSN 1804-252X. Dostupné z WWW: <<https://www.vspj.cz/tvurci-cinnost/casopisy-vspj/studia-turistica>>.

LINDEROVÁ, I. *Cestovní ruch - Základy a právní úprava*. 1. vyd. Jihlava: VŠPJ, 2013, 265 s. ISBN 978-80-8703582-5

LINDEROVÁ, Ivica. Pripravenosť na poskytovanie služieb v cestovnom ruchu zdravotne postihnutým návštevníkom v Českej republike. In Aktuální problémy cestovního ruchu „Cestovní ruch – destinace – regionální rozvoj“: sborník z mezinárodní konference. ŠÍP, Jiří. . . Jihlava: VŠPJ. 2013. s. 117-127. ISBN 978-80-87035-70-2.

LINDEROVÁ, I. *Ekonomické a sociokultúrne dopady sociálneho cestovného ruchu*. In Hradecké ekonomické dny 2015, díl II. Sborník recenzovaných příspěvků z mezinárodní konference. Gaudeamus : Univerzita Hradec Králové, 2015, s. 138 - 144. ISBN 978-80-7435-547-9.

MCCABE, Scott, Lynn MINNAERT a Anya DIEKMANN. *Social tourism in Europe: theory and practice*. Buffalo, NY: Channel View Publications, c2012, xiv, 201 p. ISBN 9781845412340.

ORIEŠKA, J. *Služby v cestovním ruchu*. 1.vydání. Praha: IDEA SERVIS, 2010. 405 s. ISBN 978-80-85970-68-5

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

- [1] International Social Tourism Organization: *Accesible Tourism*. [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.oits-isto.org/oits/public/section.jsf?id=360>
- [2] European commission: Accessible tourism. [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/accessible/index_en.htm
- [3] Tourism accessible for all in Europe. In: *Rolling Rains Report* [online]. 2006 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: http://www.rollingrains.com/archives/Tourism_for_all_in_Europe_Leidner_2006.pdf
- [4] Teorie Turismu. [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://igdm.vsb.cz/igdm/materialy/TT-SYLABUS.pdf>
- [5] Athéna na cestách: Přístupný cestovní ruch v kostce. [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.czp-msk.cz/pdf/uzitecne/ATHENA_PRIRUCKA_KOMPLET.pdf
- [6] Cestování se zdravotním postižením? Jde to!. *Hojení-ran.cz: Stránky pro širokou veřejnost* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.hojeni-ran.cz/novinky/cestovani-se-zdravotnim-postizenim-jde-to-583>
- [7] Vztah sociálního podnikání a sociálního cestovního ruchu jako fenoménu Evropského občanství: *cestovní ruch zdravotně handicapovaných* [online]. Liberec [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: http://www.ef.umb.sk/dsr_2013/pdf/Syrov%C3%A1tkov%C3%A1.pdf
- [8] UNWTO. *Recommendation on Accessible Tourism*, 2013. [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://dtxtq4w60xqp.cloudfront.net/sites/all/files/docpdf/accessibilityenok.pdf>
- [9] International Social Tourism Organization. [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.oits-isto.org/oits/public/section.jsf?id=1179>
- [10] Population by type of longstanding health problem, sex and age. *Eurostat: Your key to European statistics* [online]. Brusel, 2012 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>
- [11] Výběrové šetření zdravotně postižených osob – 2013: *Bod 3. Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-zdravotne-postizenych-osob-2013-qacmwuvwsb>
- [12] Výběrové šetření zdravotně postižených osob – 2013: *Bod 4. Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-zdravotne-postizenych-osob-2013-qacmwuvwsb>
- [13] UNWTO. *Manual on Accessible Tourism for All*. 2015. [online]. [cit. 2016-03-13] Dostupné z: <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416585>
- [14] WHO. 2011. *World Report on Disability*. [online]. [cit. 2016-03-14]. ISBN 978 92 4 156418 2. Dostupné z: http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/en/

- [15] World Health Organization. *International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps* [online]. 1980 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/41003/1/9241541261_eng.pdf
- [16] Základní kategorie postižení. *Práce OZP* [online]. Praha [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.praceozp.cz/http%3A//www.praceozp.cz/content/z-kladn-kategorie-posti-en>
- [17] *International Social Tourism Organization* [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.oits-isto.org/oits/public/index.jsf>
- [18] *ENAT: European Network for Accessible Tourism* [online]. 2010 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.accessibletourism.org/?i=enat.en>
- [19] *IMERSO (Instituto de Mayores y Servicios Sociales): Institut pro seniory a sociální cestovní ruch ve Španělsku* [online]. Madrid [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: http://www.imerso.es/imerso_06/el_imerso/quienes_somos/index.htm
- [20] *ANCV (Agence Nationale pour les Cheques-Vacances): Národní agentura pro poukázky na dovolené* [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.ancv.com/>
- [21] *Národní rada osob se zdravotním postižením ČR: Athéna na cestách* [online]. 2010 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/index.php>
- [22] *EUROKLÍČ* [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.eurokeycz.com/>
- [23] *Calypso: Cestovní ruch pro všechny* [online]. 2009 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/calypso/index_en.htm
- [24] *Národní rada osob se zdravotním postižením ČR: Athéna na cestách* [online]. 2010 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/projekty/ukoncene-projekty/390-athena-na-cestach.html>
- [25] Národní program podpory cestovního ruchu (2010 - 2016). *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2010 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-%282010-201>
- [26] *Beskydy bez bariér*. www.beskydy.cz [online]. Beskydy, 2005 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://bez-barier.beskydy.cz/Content/handicap_search.aspx
- [27] *Bydlení bez bariér* [online]. Brno: Liga vozíčkářů, 2011 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: http://ligavozick.skynet.cz/ip/Bydleni_bez_barier.pdf
- [28] Jak postupovat při opravě památky. *Národní památkový ústav* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/opravujete-pamatku/jak-postupovat/podrobny-pruvodce>
- [29] *Hendikepování uživatelé internetu. Přístupnost* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://pristupnost.nawebu.cz/texty/hendikepovani-uzivatele.php#sluch>
- [30] *Přínosy sociálního cestovního ruchu. Sociální cestovní ruch: cestovní ruch pro všechny* [online]. 2010 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: present.blueevents.eu/HospitalityAndTourismSummit/2010/D3_Petru.pdf

- [31] Odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu: *cestovní ruch pro všechny* [online]. Praha: Kolektiv autorů Katedry cestovního ruchu VŠE v Praze, 2008 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/4fa1846e-ee0c-40d7-ae2e-a43007314a2e/GetFile14_1.pdf
- [32] *Globální etický kodex cestovního ruchu* [online]. 1999 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: http://www.eden-czechtourism.cz/files/czech_code_of_ethics.pdf
- [33] *Anitidiskriminační zákon: č. 198/2009 Sb.* [online]. Praha, 2009 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z198_2009
- [34] Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU pro autobusovou a autokarovou dopravu. *EUR-Lex: přístup k právu Evropské unie* [online]. 2011 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1459162901532&uri=CELEX:32011R0181>
- [35] Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU pro leteckou dopravu. *EUR-Lex: přístup k právu Evropské unie* [online]. 2006 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1459162901532&uri=CELEX:32006R1107>
- [36] Nařízení Evropského parlamentu a Rady pro železniční dopravu. *EUR-Lex: přístup k právu Evropské unie* [online]. 2007 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1459165361403&uri=CELEX:32007R1371>
- [37] *Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://databaze-strategie.cz/cz/urad-vlady/strategie/narodni-plan-podpory-rovnnych-prilezitosti-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim-na-obdobi-2015-2020>
- [38] MMR ČR. 2009. *Vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.* [online] [cit. 2016-03-28]. 2009. Dostupné z: <http://www.mmr.cz>
- [39] Okres Znojmo. *Hospodářská komora České republiky: Meníme vize ve skutečnost* [online]. Praha, 2013 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/inmp/knihovna-informaci-pro-podnikani/regionalni-informace/kraje-cr/jihomoravsky-kraj-b/okres-znojmo.aspx>
- [40] Znojmo a okolí. *Město Znojmo: stránky o městě Znojme a jeho okolí* [online]. Znojmo, 2009 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.znojmo.net/>
- [41] Kulturní památky. *Ministerstvo kultury* [online]. 2007 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/kulturni-pamatky-18042/>
- [42] Příroda a péče o území. *Národní park Podyjí: S kočárkem a na vozíku* [online]. Znojmo, 2012 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.nppodyji.cz/pece-o-uzemi>
- [43] Stezky NP Podyjí. *Národní park Podyjí: S kočárkem a na vozíku* [online]. Znojmo, 2012 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.nppodyji.cz/s-kocarkem-a-na-voziku>

- [44] Moravské vinařské stezky. *Aktivní život: Výlety bez bariér* [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.aktivnizivot.cz/zajimave-tipy/vylety-bez-barier/moravske-vinarske-stezky/>
- [45] Znovín Walking. *Znovín Znojmo, a.s.: se sídlem v Šatově* [online]. Šatov, 2011 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.znovin.cz/znovin-walking>
- [46] Bezbariérové památky Česká republika. *Prague City Line: Poznej Prahu sám* [online]. Praha [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.praguecityline.cz/pro-handicapovane/bezbarierove-pamatky-ceska-republika>
- [47] Ukázka bezbariérovosti: Hrad Bítov. *Jižní Morava* [online]. Jižní Morava: 2014 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: http://www.jizni-morava.info/bitov/13_3383_bitov-hrad-a-zamek/
- [48] Děkanství znojemské. *Biskupství brněnské: oficiální stránky brněnské diecéze* [online]. 2001 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.biskupstvi.cz/katalog/dekanstvi.php?kod=13&zobraz=Zobraz+podrobnosti>
- [49] Sonnentor - závod na zpracování čajů a koření. *Jižní Morava* [online]. Brno, 2014 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: http://www.jizni-morava.info/cejkovice/13_53317_sonnentor-zavod-na-zpracovani-caju-a-koreni/
- [50] Vlkova věž: Informační centrum VOC Znojmo. *VOC Znojmo: vína originální certifikace* [online]. Brno [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.vocznojmo.cz/infosystem/>
- [51] Hromadná ubytovací zařízení České republiky: Okres Znojmo. *Český statistický úřad: Hromadná ubytovací zařízení České republiky* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/huz/okres.jsp?k=CZ0647>
- [52] Jižní Morava: Okres Znojmo. *Jižní Morava: kraj vína a slunce* [online]. Centrála cestovního ruchu Jižní Morava, 2014 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.jizni-morava.info/>
- [53] Ubytování. *Hotely.cz: Ubytování* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.hotely.cz/>
- [54] Ubytování Vranovská pláž. *Vranovská pláž: Možnosti ubytování na Vranovské pláži* [online]. Vranovská pláž [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.vranovska-plaz.cz/cs/>
- [55] Ubytování. *Firmy.cz: Okres Znojmo* [online]. 1996 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.firmy.cz/kraj-jihomoravsky/znojmo?q=ubytov%C3%A1n%C3%AD&thru=sug>
- [56] Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky 2015 - 2020. *Hotel Stars: Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.hotelstars.cz/metodika-klasifikace>
- [57] Restaurace a hospody okres Znojmo. *České hospůdky* [online]. Klecany, 2013 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.ceske-hospudky.cz/restaurace-hospody/okres-znojmo>

- [58] Restaurace: Jihomoravský kraj. *Mraveniště.cz: Restaurace* [online]. Praha, 2011 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://restaurace.mraveniste.cz/jihomoravsky-kraj/>
- [59] Relaxační služby. *Sportcentrum & penzion Šanov: Relaxační služby* [online]. 2000 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.sportcentrumsanov.cz/index.php/relax-sluzby>
- [60] Sportoviště: Městské lázně. *Znojmo: Správa nemovitostí* [online]. Znojmo, 2012 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.snznojmo.cz/sportoviste/lazne>
- [61] Krytý bazén: Základní informace. *Krytý bazén: Hrušovany nad Jevišovkou* [online]. Hrušovany nad Jevišovkou, 2012 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://bazen.hrusovany.cz/>
- [62] Autocamp Únanov a koupaliště Pohoda. *Obec Únanov: oficiální stránky* [online]. Jihlava, 2015 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.obecunanov.cz/autokemp/d-1296/p1=1311>
- [63] Doprava: Okres Znojmo. *Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje* [online]. Brno [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.idsjmk.cz/znojmo.aspx#4>
- [64] Bezbariérovost autobusových linek. *Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje* [online]. Jihomoravský kraj [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.slovník-synonym.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=vybaveni&typ_hledani=prefix
- [65] S ČD bez překážek. *České dráhy, a. s.: Vlakem po ČR* [online]. Praha, 2009 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <https://www.cd.cz/cs/vnitrostatni-cestovani/s-cd-bez-prekazek/default.htm>
- [66] CK Fisher: Služby pro handicapované. *Cestovní kancelář FISHER: svět vašich zážitků* [online]. Praha, 1999 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.fischer.cz/sluzby/specialni-sluzby/sluzby-pro-handicapovane>
- [67] Pořádané akce. *Svaz tělesně postižených v České republice, o. s.: Okresní organizace Znojmo* [online]. Znojmo [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.stp-znojmo.cz/index.php/poradame>
- [68] Aktivita TyfloCentra. *TyfloCentrum, Brno, o. p. s.* [online]. Brno, 2002 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.centrumpronevidome.cz/aktivita/>
- [69] Informační portál o světě neslyšících. *Ruce.cz* [online]. Praha, 2004 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://ruce.cz/>
- [70] SignWriting. *Ruce.cz* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/427-co-je-signwriting>

Seznam příloh

Příloha 1 - Církevní stavby 1	70
-------------------------------------	----

Přílohy

Příloha 1 - Církevní stavby

Název	Lokalita	Označení bezbariérovosti		
				
Farní kostel Nejsvětější Trojice	Běhařovice	BD	ND	ČB
Kostel filiální Panny Marie Matky jednoty křesťanů	Tavíkovice	B	ND	ČB
Farní kostel sv. Václava	Bítov	BD	ND	ČB
Farní kostel sv. Bartoloměje	Blížkovice	BD	ND	ČB
Kaple sv. Jana Nepomuckého	Ctidružice	ČB	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Bohutice	BD	ND	ČB
Hřbitovní kaple sv. Michala	Bohutice	BD	ND	ČB
Farní kostel sv. Petra a Pavla	Božice	BD	ND	ČB
Farní kostel Zvěstování Páně	Břežany u Znojma	BD	ND	ČB
Kostel zastoupení Panny Marie	Mackovice	ND	ND	ČB
Kaple Nejsvětější Trojice	Pravice	B	ND	ČB
Kostel sv. Jana a Pavla	Citonice	BD	ND	ČB
Farní kostel sv. Prokopa	Dobřínsko	ND	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Jamolice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Michaela archanděla	Dyjákovice	ND	ND	ČB
Kostel sv. Víta	Dyjákovičky	ND	ND	ČB
Kostel sv. Jana Nepomuckého	Dyje	B	ND	ČB
Kostel sv. Linharta	Havraníky	BD	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Hevlín	B	ND	ČB
Kostel Navštívení Panny Marie	Hluboké Mašůvky	BD	ND	ČB
Kaple sv. Anny	Hluboké Mašůvky	B	ND	ČB
Kostel sv. Wolfganga	Hnanice	B	ND	ČB
Kostel sv. Jakuba Staršího	Hodonice	ND	ND	ČB
Kostel sv. Bartoloměje	Krhovice	ND	ND	ČB
Kaple Panny Marie	Hodonice	ČB	ND	ČB
Kostel sv. Klimenta	Horní Břečkov	ND	ND	ČB
Kaple Panny Marie Bolestné	Čížov	BD	ND	ČB
Kaple sv. Terezie Veliké	Lesná u Znojma	BD	ND	ČB
Kaple sv. Michala	Vracovice u Horního Břečkova	B	ND	ČB
Kostel sv. Petra a Pavla	Horní Dubňany	BD	ND	ČB
Kostel sv. Václava	Horní Dubňany	BD	ND	ČB
Kaple sv. Jana Nepomuckého	Rešice	BD	ND	ČB
Kaple sv. Floriána	Tulešice	BD	ND	ČB
Kostel Nejsvětější Trojice	Horní Dunajovcie	ND	ND	ČB
Kaple sv. Markéty	Domčice	B	ND	ČB
Kostel sv. Michaela Archanděla	Horní Kounice	B	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem,

ND – nedostupné

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Příloha 1 - pokračování

Kaple sv. Cyrila a Metoděje	Medlice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Kunhuty	Hostěradice	BD	ND	ČB
Kaple Panny Marie	Hostěradice	B	ND	ČB
Kaple Nanebevzetí Panny Marie	Mišovice	B	ND	ČB
Kaple sv. Víta	Skalice u Znojma	BD	ND	ČB
Kostel sv. Františka Serafinského	Hostim	B	ND	ČB
Kaple Panny Marie Bolesné	Boskovštejn	BD	ND	ČB
Kaple Panny Marie	Prokopov	B	ND	ČB
Kaple Andělů Strážných	Zvěrkovice u Mor. Budějovic	BD	ND	ČB
Kostel sv. Antonína Paduánského	Hrabětice	B	ND	ČB
Kostel sv. Petra a Pavla	Hrádek u Znojma	B	ND	ČB
Kaple sv. Oldřicha	Hrádek u Znojma	BD	ND	ČB
Kostel sv. Štěpána	Hrušovany n. Jevišovkou	ND	ND	ČB
Kaple	Hrušovany nad Jevišovkou	BD	ND	ČB
Kostel sv. Kříže	Chvalatice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Markéty	Chvalovice	B	ND	ČB
Kostel sv. Jiljí	Jaroslavice	ND	ND	ČB
Kaple sv. Jiljí	Jaroslavice	ND	ND	ČB
Kostel sv. Josefa	Jevišovice	B	ND	ČB
Kostel sv. Jakuba Staršího	Černín	BD	ND	ČB
Kaple sv. Jana Nepomuckého	Bojanovice u Znojma	B	ND	ČB
Kostel sv. Anny	Jiříce u Miroslavi	BD	ND	ČB
Kostel sv. Filipa a Jakuba	Kadov u Miroslavi	BD	ND	ČB
Kostel sv. Jakuba Staršího	Konice u Znojma	ND	ND	ČB
Kostel sv. Vavřince	Korolupy	B	ND	ČB
Kostel sv. Máří Magdalény	Lančov	B	ND	ČB
Kostel Navštívení Panny Marie	Lechovice	BD	ND	ČB
Kaple sv. Václava	Borotice	B	ND	ČB
Kostel sv. Jiří	Litobratřice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Jiří	Lubnice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Jiljí	Lukov u Znojma	ND	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Milíčovice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Jana Křtitele	Mašovice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Petra a Pavla	Mikulovice u Znojma	BD	ND	ČB
Kaple Nanebevzetí Panny Marie	Vevčice	B	ND	ČB
Kostel sv. Petra a Pavla	Miroslav	B	ND	ČB
Kostel sv. Mikuláše	Miroslavské Knínice	B	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem,

ND – nedostupné

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Příloha 1 - pokračování

Kostel sv. Markéty	Suchohrdly u Miroslavi	BD	ND	ČB
Kostel Všech svatých	Moravský Krumlov	B	ND	ČB
Klášter s kostelem sv. Bartoloměje	Moravský Krumlov	BD	ND	ČB
Kostel sv. Vavřince	Moravský Krumlov	B	ND	ČB
Kostel sv. Leopolda	Rokytná	BD	ND	ČB
Kaple sv. Floriána	Moravský Krumlov	BD	ND	ČB
Kaple sv. Jiljí	Našiměřice	ND	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Olbramkostel	BD	ND	ČB
Kostel sv. Vavřince	Plenkovice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Jakuba Staršího	Olbramovice u Mor. Krumlova	BD	ND	ČB
Kostel Panny Marie Bolesné	Kubšice	BD	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Oleksovice	BD	ND	ČB
Kostel Panny Marie Sněžné	Čejkovice u Znojma	B	ND	ČB
Kostel sv. Filipa a Jakuba	Pavlice	B	ND	ČB
Kaple sv. Stanislava	Vranovská ves	BD	ND	ČB
Kostel Povýšení sv. Kříže	Petrovice u Mor. Krumlova	BD	ND	ČB
Kostel sv. Zikmunda	Popice u Znojma	B	ND	ČB
Kaple Panny Marie Bolesné	Popice u Znojma	BD	ND	ČB
Kostel Neposkrvněného početí Panny Marie	Práche	ND	ND	ČB
Kostel sv. Jiljí	Prosměřice	BD	ND	ČB
Kaple sv. Kříže	Vítonice	BD	ND	ČB
Kostel sv. Markéty	Přímětice	B	ND	ČB
Kostel Jména Panny Marie	Slup	B	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Stálky	BD	ND	ČB
Kostel sv. stětí Jana Křtitele	Starý Petřín	ND	ND	ČB
Kostel sv. Bartoloměje	Šafov	BD	ND	ČB
Kostel sv. Martina	Šatov	ND	ND	ČB
Kostel sv. Jiří	Štítary	BD	ND	ČB
Kostel sv. Ducha	Šumná	BD	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Tasovice	ND	ND	ČB
Kostel Nejsvětější Trojice	Těšetice u Znojma	B	ND	ČB
Kostel Povýšení sv. Kříže	Trstěnice u Mor. Krumlova	BD	ND	ČB
Kostel sv. Anny	Morašice	B	ND	ČB
Kostel sv. Prokopa	Únanov	BD	ND	ČB
Kostel sv. Jana Křtitele	Valtrovice	B	ND	ČB
Kostel sv. Kunhuty	Vedrovice	B	ND	ČB
Kostel Narození Panny Marie	Věmyslice	BD	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem,

ND – nedostupné

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Příloha 1 - pokračování

Kostel sv. Cyrila a Metoděje	Rybníky na Moravě	BD	ND	ČB
Kostel sv. Jana Křtitele	Višňové u Znojma	BD	ND	ČB
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Vranov nad Dyjí	B	ND	ČB
Kostel sv. Jakuba Staršího	Vratěšín	ND	ND	ČB
Kostel sv. stětí Jana Křtitele	Vrbovec	BD	ND	ČB
Kostel sv. Hippolyta	Znojmo-Hradiště	BD	ND	ČB
Kostel Zvěstování Panny Marie	Znojmo-Louka	BD	ND	ČB
Kostel Povýšení sv. Kříže	Znojmo-sv. Kříž	BD	ND	ČB
Kostel sv. Michala	Znojmo-město	BD	ND	ČB
Kostel sv. Mikuláše	Znojmo – město	B	ND	ČB
Kostel sv. Jana Křtitele	Znojmo-město	BD	ND	ČB
Kostel sv. Alžběty	Znojmo-město	BD	ND	ČB
Kostel sv. Jakuba Většího	Želetice u Znojma	ND	ND	ČB
Kostel sv. Martina	Žerotice	BD	ND	ČB

B – zcela bezbariérové, ČB – částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem,
ND – nedostupné

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016